

RIKSDAGENS PROTOKOLL.

1900. Andra Kammaren. N:o 31.

Onsdagen den 28 mars.

Kammaren sammanträdde kl. 7 e. m.

Fortsattes det på förmiddagen började sammanträdet, och leddes dervid kammarens förhandlingar af herr vice talmannen.

§ 1.

Upplästes följande till kammaren inkomna sjukbetyg:

Att ledamoten af Riksdagens Andra Kammare herr *J. Hjelmérus* på grund af sjukdom, laryngotracheitis, tills vidare är förhindrad deltaga i Riksdagens förhandlingar, intygas på heder och samvete.
Stockholm den 28 mars 1900.

Conrad Dahlquist,
legitimerad läkare.

§ 2.

Föredrogs och bifölls statsutskottets utlåtande n:o 40, i anledning af väckt motion om skattefrälseräntors inlösande af staten.

§ 3.

Efter föredragning vidare af sammansatta banko- och lagutskottets utlåtande n:o 1, rörande väckta motioner angående ändringar i §§ 6, 7 och 8 af lagen för Sveriges riksbank den 12 maj 1897, lemnades på begäran ordet till

*Angående
ändringar i
riksbanks-
lagen.*

Herr Elowson, som anförde: Herr talman! Riksbankens sedlar äro signerade med devisen: *hinc robur et securitas* — det är uttydt: banksedeln förlänar styrka åt jordbruk och industri; banksedeln bereder trygghet åt handel och näringar. Det har likväl, mina herrar, icke alltid varit så. Historien lär oss, hurusom bankens säkerhet icke alltid varit betryggad. Erfarenheten bör därför mana oss att se till, det nys nämnda devis alltid måtte innehålla en sanning.

Motioner hafva under innevarande års riksdag blifvit väckta i syfte att åstadkomma en förändring i afseende å sedelutgifningsrättens

Andra Kammarens Prot. 1900. N:o 31.

Angående
ändringar i
riksbanks-
lagen.

(Forts.)

elasticitet. Innan jag går att uttyda detta uttryck, må vi erinra oss banksedelns dubbelnatur. Banksedeln är jemlikt grundlagens bestämmelser ett lagligt betalningsmedel, men å andra sidan är den en riksbankens skuldsedel, stäld till innehafvaren. Betrakta vi saken från den förra synpunkten, kan det ju vara fördelaktigt, om betalningsmedlet blir rikligt för landet, men från andra synpunkten lär det icke vara lika fördelaktigt, om riksbankens skuld ökas. Det torde därför vara nödigt att icke endast öka sedlarna, utan också den behållning eller den valuta, som svarar mot dessa. Ty eljest kunde inträffa, att elasticitetsgränsen öfverskredes, att sedelstockens tryck på det metalliska underlaget blefve för starkt. För den enskilde anses det ju icke bra, om han ökar sina skulder utan att på samma gång öka sina tillgångar.

I en af de motioner, som varit föremål för utskottets behandling, har föreslagits, att det skulle vara en konstant proportion mellan guldfonderingen och sedelutgifningen. Det har föreslagits, att guldvalutan skulle vara 28 procent af sedelmassan, huru stor den senare än må vara. Det är likväl, mina herrar, en väsentlig skillnad, om man hänför samma procenttal till stora eller små absoluta tal. Om det finnes en guldkassa af 28 procent till 100 millioner sedlar, är det icke någon fara. Mähända är det heller icke någon fara, om det finnes 28 procent i guld till 200 millioner sedlar. Men har riksbanken endast 28 procent i guld till 300 millioner sedlar, då kanske ställningen bör anses något otrygg.

Ett belysande exempel på, huru det kan gestalta sig, om man hänför samma procenttal till stora och små absoluta tal, hafva vi uti en broschyr, som utdelats här och hvilken herrar riksdagsmän nog läst, nemligen en statistisk undersökning angående olycksfall i arbetet. Det omnämnes der, hurusom i vissa yrkesgrenar det på 1,000 qvinliga arbetare inträffat 333,33 olycksfall. Då man läser detta, får man verkligen en nästan hemsk föreställning om de ifrågavarande yrkenas farlighet. Går man åter till verkligheten, blir man något lugnad, då man får veta, att utaf 3 qvinliga arbetare en drabbats af olycksfall.

Det synes här nu, som om mötionärerna och äfven det sammansatta utskottet skulle med uttrycket sedelutgifningsrättens elasticitet mena, att ökningen af sedlarnes spridning innefattade ett mera angeläget intresse än förstärkningen af guldkassan. Den valuta, hvarmed riksbanken har att betäcka sina sedlar, betraktade såsom riksbankens skuld, är ju, såsom vi veta, den metalliska kassan, fordringar på utlandet och sist, men icke minst, en god portfölj, d. v. s. säkerhetshandlingar och fordringar af bankmessig beskaffenhet. Denna guldkassa, som riksbanken har och måste hafva, skulle ju kunna betraktas såsom en konstant reserv eller konstant tillgång. Och då man tillika tänker på, att riksbankens grundfond är upptagen till 50 millioner kronor, skulle den tanken icke ligga fjerran, att det vore fördelaktigt, om riksbanken hade sin grundfond just uti guld. Fordringarna på utlandet eller, rättare sagdt, fordringsöfverskottet på utlandet är ju väsentligen beroende på vår handelspolitik. Exporten från landet bidrager att öka fordringsöfverskottet, under det att

importen verkar i motsatt riktning. Dessa fordringar på utlandet komma således helt naturligt att fluktuera, att ökas och minskas. Deremot kan den konstanta behållningen lämpligen nedläggas i guld.

Jag nämnde nyss, att riksbanken har en bankmessig portfölj, som utgör säkerhet för dess sedelutgifning. Riksbanken meddelar emellertid äfven andra lån, som icke kunna betraktas i samma mån bankmessiga. Jag erinrar här vid lag om afbetalningslånen. Dylika anses af flera skäl behöfliga, men från bankmessighetens synpunkt äro de icke synnerligen tilltalande. Då Riksdagen emellertid har varit angelägen om, att riksbankens styrelse skulle låta utgifva afbetalningslån till högst $\frac{1}{4}$ af den nuvarande grundfonden eller till $12\frac{1}{2}$ millioner kronor, synes den tanken kunna tränga sig på en, att riksbanken kunde hafva skäligt anspråk att från Riksdagen få guldvaluta, svarande mot detta belopp. Anskaffades åt riksbanken af denna anledning ett guldförråd af i rundt tal 12 millioner, hvilket belopp, sedan de enskilda bankernas sedelutgifts rätt upphört, skulle ökas med omkring 9 millioner, komme riksbanken med sina nuvarande tillgångar upp till en metallisk kassa af 50 millioner eller något deröfver.

Utskottets hufvudsyfte torde vara framställt på sid. 15 uti en sats, hvars innehåll framträder under form af två alternativ. Det heter nemligen der, att det enligt utskottets uppfattning skulle vara angeläget, att man i god tid antingen genom statens mellankomst betydligt ökade riksbankens guldbehållning eller ock ändrade bestämmelserna rörande bankens sedelutgifning. Såsom herrarne finna, har utskottet sammanbundit dessa båda satsleder genom ett *antingen — eller*. Det är naturligtvis ett sakförhållande, som utskottet på detta sätt velat hafva fram. Mig skulle det tilltalat mera, om utskottet sammanbundit de båda satserna genom ett *både — och*, samt sagt, att vi behöfva öka riksbankens guldbehållning och kunna då också med trygghet ändra bestämmelserna rörande bankens sedelutgifning i syfte att göra emissionsrätten mera elastisk.

Den guldvaluta, som hvilat i bankens hvalf, bör få ligga der utan påkänning af starkare vexlingar. Fluktuationerna böra hänföra sig hufvudsakligen till fordringarna i utlandet, och dessa regleras af vår handelspolitik. Fordringsöfverskottet i utlandet tillgodoses alltså bäst genom en handelspolitik, som är gynsam för landet i dess helhet. Jag skulle således icke hafva något principiellt emot, att man ökar sedelutgifts rättens elasticitet, om man nemligen på samma gång sörjer för, att guldförrådet ökas.

Utskottet har inlåtit sig på en kritik af nu gällande bestämmelser. Utskottet framhåller, att guldfunderingen bör i proportion till sedelutgifningen gå i en stigande progression, så att för ett mindre belopp i sedlar fordras en lägre procent i guld och för ett högre belopp i sedlar ett högre procental i guldvaluta. Detta synes mig också fullkomligt riktigt. Nu förefinnes i gällande bestämmelser en afvikelse härifrån, ehuru den icke har synnerligen mycket att betyda. Minimikassan är bestämd till 25 millioner kronor i guld, och deremot svåra 85 millioner kronor i sedlar, d. v. s. att för minimitillgången svarar en myntenhet i guld mot $3\frac{2}{5}$ enheter i sedlar. Om man ökar guld-

Angående
ändringar i
riksbanks-
lagen.
(Forts.)

Angående
ändringar i
riksbanks-
lagen.
(Forts.)

kassan utöfver minimum, ifrån 25 millioner kronor till 37 millioner kronor, svarar under detta stadium en myntenhet i guld mot $4\frac{1}{2}$ enheter i sedlar. Detta är, enligt utskottets mening, något, som icke är riktigt bra, och detta går jag in på. Det går i orätt riktning, och dessutom äro dessa tal icke synnerligen harmoniskt vackra. Men en viktig sak i de nuvarande bestämmelserna är den, att sedan guld-kassan uppgått till 37 millioner kronor, kommer för ökning af sedel-utgifningsrätten procenttalet att öfvergå till jemnt 100, d. v. s. mot 37 millioner kronor i guld svarar 137 millioner kronor i sedlar, men vill man derutöfver öka sedelutgifningen, måste man hafva lika mycket guld som ökningen i utelöpande sedlar. Jag tror, att en sådan slutpunkt, då guld och sedlar svara mot hvarandra antingen fullt exakt eller åtminstone approximativt, är af stor betydelse, men jag tror också, att denna gräns vid 137 millioner kronor är något låg och att den skulle kunna utan fara höjas. Jag skulle vilja hålla före, att, om man vill bibehålla en gräns af sådan art, den lämpligen skulle kunna sättas vid en sedelutgifning på 200 millioner kronor. Sedan sedelemmissionen uppnått 200 millioner kronor, borde för hvarje der-efter utsläppt sedel svara lika mycket guld. Tidpunkten härför torde icke så snart inträda, ty såsom vi veta, är rekordet för sedel-utgifningen af både de enskilda bankerna och riksbanken hittills 155 millioner kronor. Vill man då i afseende på guldbetäckningen och sedelutgifningen hafva några harmoniskt vackra siffror, kunde man till en början bestämma guldfonderingen till 25 procent, så att t. ex. mot minimiguld-kassan af 25 millioner kronor svarade 100 millioner kronor i sedlar. Sedan skulle man kunna öka procenttalet till 50 och låta detta bibehållas för ytterligare 100 millioner kronor i sedlar, hvar-efter vid en uppnådd sedelemmission af 200 millioner kronor hvarje myntenhet i sedlar borde motsvaras af en myntenhet i guld. På detta sätt finge man en exakt bestämd slutpunkt, och proportionen mellan guld och sedlar komme att under de särskilda stadierna fortgå i progressionen $\frac{1}{4}$, $\frac{1}{2}$, 1. Men man skulle ju äfven kunna nöja sig med en, om jag så får säga, approximativ slutpunkt. En sådan skulle man kunna vinna genom ett komplement till de siffror, som herrar fullmäktige i riksbanken förslagsvis framställt. De hemställa nemligen, att mot 25 millioner kronor i guld skulle svara 125 millioner kronor i sedlar, således en fondering af 20 procent. Utöfver minimi-behållningen 25 millioner kronor skulle procenttalet ökas till 40. Här har man emellertid icke någon slutpunkt, utan sedelemmissionen skulle kunna bli hur stor som helst, och guldbetäckningen skulle fort-farande utgöra endast 40 procent. Detta är enligt min uppfattning en allt för svag guldbetäckning. När man kommer till en sedelemmission af 200 millioner kronor, skulle man ju i stället för en guldbetäckning på 100 procent kunna sätta en sådan på 80 procent. För en sedel-emission af 125 millioner kronor skulle man då hafva 20 procent i guld, för en sedelutgifning derutöfver från 125 millioner till 200 millioner kronor skulle man hafva 40 procent i guld och för en sedelutgifning derutöfver 80 procent i guld. Då kommer man derhän, att en guldenhet skulle i första stadiet svara mot 5 sedelenheter, i andra stadiet mot $2\frac{1}{2}$ sedelenheter och i tredje stadiet mot $1\frac{1}{4}$

sedelenheter, och detta sistnämnda skulle ju icke vara så stor skillnad mot fullständig guldbetäckning.

Utskottet framhåller på sid. 14, hurusom tendensen till ökning af omsättningsmedlen mer och mer framträder. Jag tror också, att behovet af sedlar blir större, men jag ber emellertid att få nämna några siffror med afseende å sedelutgifningen, som utskottet behagat lemna å sido, när det redogör för sedeltillökningen i några främmande länder. Först omnämner utskottet tyska riksbanken, för hvilken medeltalet af utelöpande sedlar stigit från 685 millioner mark år 1876 till 1,125 millioner mark år 1898. Men år 1898 hade tyska riksbanken för sina utelöpande sedlar en metallbetäckning af 75,67 procent. Det är således något helt annat, än hvad vi någonsin kunna tänka på. Och lägger man till dessa utelöpande sedlar tyska riksbankens å vista-förbindelser på giroräkning, så visar sig, att, hänförd till summan af sedelstocken och girokulden, guldbetäckningen utgjorde 53,21 procent. Utskottet nämner också, hurusom sedlarne ökats i Norge. Under femårsperioden 1879—1883 var medelbeloppet af utelöpande sedlar i Norge 33,8 millioner kr. och under femårsperioden 1894—1898 deremot 47,9 millioner kronor.

*Änående
ändringar i
riksbanks-
lagen.
(Forts.)*

Men må vi då erinra oss den starka guldtilgång, som vårt broderland Norge verkligen har. Om vi här i Sverige lägga tillsammans det guld, som finnes i riksbanken, och det guld, som finnes i de enskilda bankerna, så stanna vi ändock under det guldförråd, som Norge har. Norge har nemligen ett guldförråd af i rundt tal fyrtio millioner kronor. Den bestämmelse i fråga om sedelutgifningen, som i Norge är i denna stund lagligen gällande, är, att sedelemissionen icke får sträcka sig mera än tjugufyra millioner kronor öfver guldförrådet, men man har funnit detta belopp för litet, och ett förslag är å bane att öka sedelemissionen. Så vidt jag vet, är detta förslag dock ännu ej afgjort.

Att med den stigande rörelsen behovet af sedlar växer, kan ju vid första påseendet vara temligen påtagligt, men det är dock åtskilliga omständigheter att dervid taga i betraktande. Om jag då gör mig reda för de anledningar, som kunna förekomma till ändring af sedelemissionen, så möter jag först och främst den mängd liqvider, som inom landet skola verkställas. I samma mån liquidernas mängd ökas, i samma mån ökas behovet af sedlar. Men det finnes andra omständigheter, som verka i motsatt riktning, såsom tiden för liquidationerna. Om allmänheten och särskildt affärsmanen behöfver en viss tid för att fullgöra en liquid och denna tid kan förkortas, så är det tydligt, att mängden af sedlar i det hela kan minskas. Ty sedan en sedel fullgjort sin mission att förmedla en liquid, kan den inträda i en ny funktion och förmedla en annan liquid. Om sålunda kommunikationerna förbättras och tiden för en liquids verkställande förkortas, verkar det derhän, att sedelemissionen kan förminskas. En tredje synpunkt att taga i betraktande är det medel, som allmänheten använder för att verkställa liqvider. Använder man enbart banksedlar, måste sedelemissionen ökas, men begagnar man checkar och andra anvisningar, måste en minskning i sedelemissionen uppstå. Jag ber att få i detta sammanhang omnämna, att bankofullmäktige upprättat, såsom mig synes med

Angående
ändringar i
riksbank-
lagen.
(Forts.)

framgång, ett clearinghouse, och resultatet deraf blir helt säkert, att sedelemissionen minskas.

Utskottet har på sid. 15 framhållit, hurusom riksbanken vid slutet af år 1899 hade behöft en sedelutgifningsrätt på 186 millioner kronor. Det omnämner, att de utelöpande sedlarne uppgingo till 155,000,000 kronor och att det bort finnas en reserv, beräknad till tjugu procent. Med afseende på reserven synes det, att man för riksbankens behof skulle kunna hemta ledning af skilnaden emellan det maximi- och det minimibelopp sedlar, som varit utelöpande. Och då finner jag i en motion af herrar greve Lamilton och Östberg en tabell för tjugu år, eller åren 1880—1899, som framställer både maximi- och minimibeloppen utelöpande sedlar och som visar, att skilnaden emellan maximi- och minimibeloppen var störst år 1898, då den uppgick till 24,7 millioner kronor. Sålunda skulle man kunna nöja sig med en reserv af 25 millioner kronor.

Emellertid inträffar något, som gör, att man med afseende på reserven bör vara synnerligen försiktig. Man har måhända ännu icke alla upplysningar derutinnan. Då de enskilda bankerna upphöra med sin sedelutgifning, uppträda, efter hvad man kan vänta, aktiebanker i stället. Dessa behöfva naturligtvis en reserv. Dertill finnes ej annat än riksbankens sedlar, som de sålunda måste skaffa sig för att hafva ineliggande i sina kassar. Huru stor denna ineliggande behållning kan blifva, är det för närvarande svårt att skaffa sig någon mening om. Men säkert är, att aktiebankerna skola hafva intresse af att hålla sedelbehållningen så låg som möjligt, ty de kunna ej få sedlarne annat än mot förbindelser, som löpa med mer eller mindre hög ränta. Helt annat är förhållandet nu, då de kunna låta sina egna sedlar ligga i reserv och dessa ej kosta mer än sedlarnes tryckning.

Jag har sålunda ej velat yttra mig närmare angående behovet af en eventuel reserv. Men jag anser mig dock böra göra en gensaga emot den beräkning, som utskottet gör på sid. 15. Utskottet säger der, att i slutet af år 1899 sedelutgifningsrätten för riksbanken bort uppgå till 186 millioner kronor, omnämner derefter, att de utländska behållningarne uppgingo till 23 millioner kronor, och yttrar sedan, att för den återstående sedelutgifningsrätten å 163 millioner kronor hade riksbanken med nu gällande bestämmelser behöft ett guldinnehaf af 63 millioner kronor. Men om jag går igenom paragraferna 6, 7 och 8 i gällande banklag, kommer jag ej till alldeles samma resultat. Utskottet säger sjelf på följande sida, att mot 37 millioners guldkassa svarar en sedelutgifningsrätt på 137 millioner kronor. För att då kunna hafva en sedelutgifningsrätt på 186 millioner kronor, så behöfves det i sjelfva verket ej större guld-tillgång i riksbanken enligt nu gällande bestämmelser än 37 millioner kronor. Mot dessa 37 millioner kronor i guld svara 137 millioner i sedlar, och återstående 49 millioner kronor kunna täckas genom fordringar i utlandet. Men att hafva fordringar i utlandet är dock ej detsamma som att hafva guld. Ty fordringarne äro mindre kostsamma än guldvaluta. Fordringarne äro, såsom jag förut antydt,

beroende på förhållandet mellan export och import. Men om riksbanken vill förvandla sina fordringar i utlandet till guld-kassa, så är det alltid kostsamt.

Jag har, herr talman, med detta mitt yttrande velat framhålla, att en varsamhet är af nöden. Om man ökar sedelmängden, torde man böra se till, att den guld-tillgång, som skall betäcka dessa sedlar, någorlunda svarar deremot. Är sedelemissionen stor i landet, så är det helt naturligt, att en god vaxelportfölj kommer likasom af sig sjelf att sluta sig dertill, men helt annorlunda är förhållandet med guldförrådet. Jag skulle därför vilja sluta dessa mina betraktelser med en uppmaning att se till, att sedelemissionen icke blir för stor i förhållande till de tillgångar, som man har att betäcka den med. Och jag får till sist uttala den förhoppningen, att äfven för framtiden måtte tillerkännas giltighet åt devisa *hinc robur et securitas*.

Vidare anfördes ej. Hvad utskottet hemställt bifölls.

§ 4.

Härefter föredrogos hvar efter annat statsutskottets utlåtanden: n:o 41, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition angående beredande af lånemedel till fortsatt utveckling af statens telefonväsende; och

n:o 42, i anledning af Kongl. Maj:ts i statsverkspropositionen gjorda framställningar om anslag för sjökommunikationer.

Och biföll kammaren dervid hvad utskottet i dessa utlåtanden hemställt.

§ 5.

Till afgörande förelåg häruppå bevillningsutskottets betänkande n:o 27, i anledning af väckta motioner rörande hvitbetssockertillverkningsafgiften och tullen å socker.

I särskilda inom Andra Kammaren väckta motioner, n:o 16 af herr *J. Byström*, n:o 22 af herrar *O. Anderson* i Hasselbol och *A. H. Göthberg*, samt n:o 88 af herr *J. H. G. Fredholm*, hade hemställts af herr *Byström*

att Riksdagen måtte besluta,

att hvitbetssockertillverkningsafgiften skall från den 1 januari 1901 upphöra; och

att ifrån samma tid tullafgifterna skola bestämmas för raffineradt socker och för socker icke mörkare än n:o 18 holländsk standard till 18,50 öre för kilogram samt för oraffineradt socker till 11,75 öre för kilogram; samt

i de två öfriga motionerna:

att Riksdagen måtte aflåta skrifvelse till Kongl. Maj:t med anhållan,

enligt herrar *Andersons* och *Göthbergs* motion,

det täcktes Kongl. Maj:t låta utreda, huruvida hvitbetssockertillverkningsafgiften skulle kunna afskaffas och sockertullarne i samband

Angående
afskaffande
af hvitbets-
sockertill-
verknings-
afgiften
m. m.

Angående
afskaffande
af hvitbets-
sockertill-
verknings-
afgiften
m. m.
(Forts.)

dermed sänkas till sådant belopp, att de bereda sockerindustrien ett tillräckligt och väl afpassadt tullskydd, samt till Riksdagen göra den framställning, hvartill en sådan utredning kan gifva anledning;
samt enligt herr *Fredholms* motion,
det täcktes Kongl. Maj:t till nästkommande Riksdag framlägga förslag till hvitbetssockertillverkningsafgiftens afskaffande och i samband dermed till sockertullarnes sänkande till sådana belopp, att de bereda hvitbetssockertillverkningen ett tillräckligt, men väl afpassadt tullskydd.

Utskottet hemställde emellertid,

1:o att herr *Byströms* ifrågavarande motion icke måtte af Riksdagen bifallas;

2:o att herrar *Andersons* och *Göthbergs* motion icke måtte till någon Riksdagens åtgärd föränleda; samt

3:o att herr *Fredholms* motion icke heller måtte till någon Riksdagens åtgärd föränleda.

Vid betänkandet funnos fogade reservationer:

af herr *Fredholm*, med hvilken herrar *Lundström*, *Bromée* i Billsta och *Olsson* i Sörnäs instämt, under yrkande:

att Riksdagen ville med afslag å utskottets hemställan besluta att i skrifvelse till Konungen anhålla, det täcktes Kongl. Maj:t låta utreda, huruvida hvitbetssockertillverkningsafgiften skulle kunna afskaffas samt sockertullarna i samband dermed sänkas till sådana belopp, att de bereda sockerindustrien ett tillräckligt, men väl afpassadt tullskydd, samt derom till Riksdagen framlägga förslag;

af herr *af Burén*, som hemställt,

att Riksdagen i skrifvelse till Konungen behagade anhålla, det täcktes Kongl. Maj:t låta utreda, huruvida hvitbetssockertillverkningsafgiften skulle kunna afskaffas utan att hvitbetssockertillverkningen komme i sämre ställning än den förut varit;

af herr greve *H. E. G. Hamilton*, som ansett utskottet, med anledning af de väckta motionerna, hafva bort hemställa,

att Riksdagen ville i skrifvelse till Kongl. Maj:t anhålla, att Kongl. Maj:t täcktes låta utreda, huruvida och under hvilka vilkor hvitbetssockertillverkningsafgiften skulle kunna afskaffas och, derest sådant för statens finanser funnes erforderligt, fullständigt eller delvis ersättas af andra konsumtionsskatter, äfvensom för Riksdagen framlägga resultatet af dessa utredningar och framställa de förslag, som af utredningarna kunde föränledas;

samt af herr *Jansson* i Krakerud, som instämt i herr *Fredholms* skrifvelseförslag.

Sedan utskottets hemställan blifvit föredragen, anförde:

Herr *Anderson* i Hasselbol: Som bevillningsutskottet afstyrkt våra motioner om hvitbetssockertillverkningsafgiftens afskaffande och nedsättning af tullen å socker, vill jag med några ord bemöta utskottets skäl för afstyrkandet.

Utskottet erkänner, att genom en sänkning af priset å socker möjlighet skulle beredas för utvecklingen af en industri för tillverkning af sådana alster, hvori socker ingår såsom hufvudsaklig beståndsdel, men det synes utskottet dock tveifvelaktigt, huruvida inom landet de förutsättningar i öfrigt förefinnas, som erfordras för en mera omfattande industri af dylik art. Men till sådan fabrikation, som här är i fråga, erfordras väl inga andra förutsättningar än vid hvarje annan industriell verksamhet, nemligen lämpligt råmaterial, kapital och företagsamhet. Att råmaterial finnes för sådan fabrikation, sedan sockret blifvit billigare, behöfver, efter uttalandena i motionerna, icke särskild påvisas; vidare finnes mjölk för kondensering, frukter och i synnerhet bär, hvaraf en oändlig rikedom finnes i våra skogar. Korteligen, råmaterial för sådan fabrikation saknas icke. Att det finnes kapital och företagsamhet för lönande industri eller fabrikation, då nödiga förutsättningar för öfrigt äro för handen, derom vittnar den storartade utvecklingen af svensk industri i andra brancher. Vi kunna dervid påminna om utvecklingen af trämasse-, pappers- och tändsticksfabrikationen. Ingen har på förhand kunnat förespå en så storartad utveckling och export på detta område, som nu förefinnes; och det är ingen omöjlighet, utan mycket väl tänkbart, att äfven af nu ifrågavarande fabrikation kunde blifva något verkligen storartadt. Att Sverige behöfver söka upp nya fabrikationer för export, derom vittnar bland annat vår handelsbalans mellan export och import till utlandet. Att genom borttagandet af accisen för sockertillverkningen en värdefull fabrikation skulle kunna uppstå, har presidenten Wærn i sina tabeller och sin motivering ådagalagt, och rörande kondenserad mjölk har Norge visat ett vackert resultat. År 1897 exporterades från Norge kondenserad mjölk för ett värde af 2,868,000 kronor, och redan året derpå eller 1898 ökades exporten, så att värdet af det exporterade uppgick till 4,600,000 kronor. Att Sverige har lika goda förutsättningar som Norge för en sådan fabrikation, om sockret blefve lika billigt som i Norge, tror jag ingen af oss betvivlar. Och om accisen borttoges, enligt motionärernas förslag, så blefve sockret här i Sverige något billigare än i Norge, hvadan icke längre från den sidan funnes något hinder för fabrikationen i fråga. Att det finnes betydlig marknad för kondenserad mjölk synes deraf, att ensamt England år 1898 importerade sådan mjölk för 26 millioner kronor; Sverige importerar årligen bortåt 300,000 kilogram sådan mjölk.

Utskottet anser vidare, att sockret är ett lämpligt föremål för beskattning, dels därför att det konsumeras af alla, dels därför att de förmögnare konsumera mera socker än de fattigare. Att socker konsumeras i något högre grad af de förmögna, är troligt. Men vi hafva alltför mycket af konsumtionsskatter på de oundgängligaste lifsförnödenheterna — deribland är sockret — hvadan det är en högljudt och allmänt uttalad klagan i vårt land öfver den höga beskattningen på nödvändighetsartiklar; och den klagan synes mig så mycket mer berättigad, som ifrågavarande beskattning verkar progressivt åt orätt håll, eller så, att en familj med 6 å 8 barn får nästan dubbelt

*Angående
afskaffande
af hvitbets-
sockertill-
verknings-
avgiften
m. m.*

(Forts.)

Angående
afskaffande
af nitbets-
sockertill-
verknings-
avgiften
m. m.
(Forts.)

så hög beskattning till statskassan som en familj med 1 à 2 barn. Att denna beskattning är mycket betungande för större familjer, som hafva en inkomst af 300 à 500 kronor om året — kanske ännu mindre — kan hvar och en, som vill, temligen lätt räkna ut. Jag tror, att vi hafva skyldighet se till, om klagan öfver för hög beskattning är berättigad, och derfor har jag, så noggrant jag kunnat, tagit kännedom om, huru mycket som konsumeras af familjer med både större och mindre årsinkomst. Vid beräkningen af tullen har jag icke begagnat tulltaxans siffror — utom beträffande sådana artiklar, angående hvilka icke finnes någon konkurrens inom landet, t. ex. kaffe — utan i hvarje fall beräknat, huru mycket tullen inverkat på priset. Resultatet har visat, att en medelstor familj med omkring 400 kronors årlig inkomst får en konsumtionsskatt till statskassan på minst 50 kronor, hvaraf cirka 9 à 10 kronor ensamt för socker. Det är sannerligen för den, som har små inkomster, en mycket kånbar skatt, och dock ökas den betydligt för större familjer.

Utskottet framhåller såsom det viktigaste skälet för afslag, att vi behöfva sockerskatten af hänsyn till statsverkets ekonomi. Ja, nog fins det utvägar att tillföra statskassan stora inkomster, det är säkert. Men jag är icke lika säker, att alla utgifterna äro väl använda penningar. Och jag är fullt öfvertygad, att en rik statskassa skapar större utgifter, än hvad som kan vara klokt och nödvändigt. I detta fall kunna den store mannen Gladstones ord tillämpas på oss, då han sade, att »den regering, som har stora öfverskott, alltid har att frukta stora anspråk». Om statskassans öfverflöd härflöte från nationalförmögenhet, såsom i England, vore faran af de stora utgifterna mindre. Men vi äro icke så lyckliga. Det är konsumtionsskatterna på våra oundgängligaste lifsförnödenheter, som göra vår statskassa rik. Det synes visserligen, då vi bevilja de stora millionanslagen, som om vi skulle vara ett förmöget folk, men vi behöfva se efter, om detta är sant. Af vår statistik, som kan säga oss så mycket, se vi, att nationalförmögenheten icke på långt när stigit i samma mån som statsbudgeten. Från 1867 till 1892 har statsbudgeten ökats från 35 $\frac{1}{2}$ million kronor till 97 millioner kronor eller med omkring 170 procent, medan det uppskattade förmögenhetsvärdet ökats under samma tid med blott 108 procent. Men denna ökning i förmögenheten är ändock till en del skenbar. Ty skuldsättningen har under samma tid ökats i hög grad. Från 1892 till närvarande stund har äfven statsbudgeten ökats mer än förmögenheten, fastän icke i så hög grad. Enligt den officiella statistikens uppgifter utgör den jordbruksidkande befolkningen omkring 900,000 yrkesidkare, motsvarande en folkmängd af omkring 2,400,000 personer. Mer än hälften af denna stora klass har icke i årsinkomst öfver 500 kronor, och en mycket stor del icke mer än 300 à 400 kronor per år. Då är det enligt min åsigt ingen rättvisa och billighet i att beskatta en befolkning, som har så liten årsinkomst, med 10 à 15 procent af deras årsinkomst för att fylla statskassan, i synnerhet då denna i våra tider vill flöda öfver. Derfor anser jag alla skäl tala för ett bifall till våra motioner, så att accisen å sockertillverknigen borttages. Derigenom skulle en väsent-

lig lindring komma just dem till del, som för närvarande enligt min åsigt hafva för hög konsumtionsskatt på de oundgängligaste lifsförnödenheterna. Såväl den ärade vice ordföranden i bevillningsutskottet, herr Fredholm, som herr presidenten Wærn hafva visat i sina motioner, att statskassans debet och kredit kunna och böra gå i hop utan sockerskatten. Men om i framtiden detta skulle visa sig icke vara möjligt, så fins det flera skatteobjekt, som icke kunna hänföras till de oundgängligaste lifsförnödenheterna, hvilket numera sockret måste sägas göra.

Då jag förmodar, att herr vice ordföranden i bevillningsutskottet skall närmare försvara den ståndpunkt, som finnes angifven i våra motioner likasom i den af honom afgifna reservationen, skall jag icke vidare upptaga kammarens tid. För min del anhåller jag, herr talman, att få yrka bifall till min och herr Göthbergs motion, som till fullo sammanfaller med det af herr Fredholm i hans reservation framställda yrkande.

Herr Fredholm: Herr talman! Sedan år 1896 har frågan om en billigare sockerbeskattning hvarje år blifvit i motionsväg dragen under Riksdagens pröfning. Men Riksdagen har hvarje gång visat sig obenägen att gå de framställda önskningarne till mötes. Endast Andra Kammaren har gjort ett undantag derifrån, då den för sin del förra året beslöt åvägabringandet af utredning angående denna fråga.

Motståndet emot borttagandet af sockeraccisen har att börja med bestått deri, att man befarat, att ett borttagande af denna skatt skulle för sockerindustrien medföra vådliga följder och sålunda äfven inverka menligt på jordbruket. Men sedan man påvisat, att sådana följder icke skulle uppstå, utan att tvärt om ett borttagande af sockeraccisen skulle medföra åtskilliga fördelar, så har motståndet på det hållet tystnat.

Om man borttog sockeraccisen, skulle derigenom för sockerfabrikanterna uppkomma den fördelen, att de undslippe att betala ränta på skattebeloppet under, låt oss säga, ett halft år. Ty skatten betalas på förhand, under det sockret naturligtvis icke kan realiseras annat än successivt under hela året. Och den besparing i ränta på skattebeloppet, som sålunda skulle uppstå för sockerfabrikanterna, är ganska väsentlig, i det att man kan beräkna, att denna besparing skulle motsvara en procent ränta på hela anläggningskapitalet. Vidare skulle sockerindustrien af accisens borttagande hafva den fördelen, att om det blefve öfverproduktion å socker här i landet, såsom redan förut skett, så skulle sockerbruket kunna, om ock med någon ringa förlust, afyttra öfverskottet på utlandet, hvilket deremot nu icke låter sig göra, så länge man icke medgifver restitution vid utförseln, och detta återigen möter så stora svårigheter, att alla från sockerbrukens sida i detta afseende uttalade önskingar hittills blifvit afböjda.

Den sockrets prisbillighet, som blefve en följd af accisens afskaffande, skulle, såsom också blifvit framhållet, medföra möjlighet för en mängd näringsgrenar, hvilka begagna sockret såsom råmaterial, att utveckla sig. Vidare skulle ett billigt socker medföra ökad konsumtion i landet, och detta är i mina ögon en ganska väsentlig för-

*Angående
afskaffande
af hvitets-
sockertill-
verknings-
afgiften
m. m.
(Forts.)*

Angående
afskaffande
af hvitbets-
sockertill-
verkningss-
afgiften
m. m.
(Forts.)

del, då jag betraktar sockret som ett viktigt närings- och ännu mer konserveringsämne.

Huru tullen, priset och konsumtionen förhålla sig till hvarandra, derom kan man få en föreställning, om man jämför England, Danmark och Sverige. I England är socker tullfritt, i Danmark drager raffineradt socker en tull af 12 öre och i Sverige en tull af 33 öre pr kilogram. Priset utgör i England 25 öre på kg. och förbrukningen är 37 kg. pr individ. I Danmark är priset 42 öre och förbrukningen 46 kg., i Sverige är priset 59 öre och förbrukningen 19 kg. Om man nu dertill tager i betraktande, att priset på socker här i landet i följd af det sjunkande priset på världsmarknaden fallit med 14 öre under 1890-talet, och att konsumtionen under samma tid ökat med 50 procent, så torde man kunna antaga, att, om man ytterligare sänker priset med 33 procent, förbrukningen skulle ytterligare ökas med 50 procent. Skulle detta inträffa och förbrukningen således bli lika stor här som i Danmark, så skulle denna ökade förbrukning lemna rum för 8 nya sockerbruk med dertill hörande betodling.

Vidare är det påtagligt, att en lindring i sockerskatten skulle för befolkningen innebära en ganska väsentlig skattelindring. Jag har i min motion beräknat denna till 2 kronor 37 öre per individ eller på en familj om fem personer till 11 à 12 kronor om året, och detta är en ganska väsentlig skattelindring, som icke bör ringaktas, åtminstone icke af dem, som, när vi hade frågan om stämpel å lagfartsprotokoll före, voro så ömma om de skattdragande, att de ville bespara de mindre bemedlade den lilla afgiften af 2 kronor och 50 öre vid köp af fastighet på 1,000 kronor. Här gäller det vida mer, det gäller en besparing af omkring 12 kronor för hvarje familj, och detta årligen.

En sådan lindring i skatten skulle för öfrigt icke mer än kompensera den ökning i rena förbrukningsskatter, som drabbat landets invånare under åren 1890—93. Om vi allenast taga i beräkning höjningarne af tullen å fläsk, spanmål, läder och skodon samt tullen å kaffe och tobak äfvensom bränvinskatten, så visar det sig, att dessa förbrukningsskatter vuxit från 7,77 kronor per individ år 1890 till 10,32 kronor år 1898, hvilket innebär en ökning af 2,55 kronor. Äfven om man tager bort sockerskatten, skulle sålunda de indirekta skattebördor, som äro lagda på de nödvändigaste förbrukningsartiklarne, i alla fall hafva vuxit.

När man nu icke vidare kan påvisa, att afskaffandet af sockeraccisen skulle för industrien och befolkningen medföra några olägenheter, utan tvärt om, så har man koncentrerat motståndet mot borttagandet af sockeraccisen till de invändningar deremot, som man kan göra ur statens skattesynpunkt. Man har sagt, att en så betydligt minskad inkomstpost skulle medföra väsentlig rubbning i budgeten. Att detta för närvarande icke kan blifva fallet, är ju påtagligt, ty för hvarje år uppstå ökade öfverskott på statens inkomster, så stora, att de under senaste 5 år i medeltal skulle hafva uppgått till $5\frac{1}{2}$ million om året, äfven om sockerskatten varit borttagen. Men, säger utskottet, om än staten hittills icke behöft inkomsten af sockerskatten, så kunde staten komma att framdeles behöfva den i följd af de ökade utgifter, som den fortgående utvecklingen på alla områden medför. Ja, det

är ju möjligt, att den fortgående utvecklingen kommer att medföra ett ökad behof af skatter. Men det är väl dock en alldeles ny princip att på förhand upptaga skatter för att tillmötesgå möjligen blifvande kraf på ökade skatter i framtiden. Jag tycker, att det är bäst att göra nu, som vi alltid gjort förut, och vänta med att öka skatterna, till dess behof af ökning visar sig. Men äfven om det i framtiden skulle visa sig behof af ökade skatter, så är dermed icke sagdt, att man bör behålla sockerskatten. Ty svaret på den frågan lär blifva beroende på, om sockeraccisen är en sådan skatt, som är förtjent af att bibehållas, och detta beror åter i sin ordning på, hvilken plats denna skatt rätteligen bör intaga i skattesystemet.

Att statens utgifter komma att ökas, torde väl, efter allt att döma, vara högst sannolikt. Från år 1890 till år 1898 ha statens inkomster vuxit från 116 till 166 millioner eller med 50 millioner på dessa år. Detta innebär en inkomstökning i budgeten med 43 procent af hvad inkomsten var år 1890. Under tiden har befolkningen ej växt med mer än 6 procent.

Men för att tillse, huruvida det kan vara skäl att behålla sockerskatten såsom en ingående del i skattesystemet, bör man något litet taga i betraktande, huru det nu förhåller sig med skattefördelningen. Utaf de 116 millionerna statsinkomst år 1890 voro 74 skatter, utaf de 166 millionerna år 1898 voro 96 skatter. Ökningen per individ af dessa skatter uppgick till 3 kronor 50 öre — från 15 kronor 50 öre år 1890 till 19 kronor år 1898. Men under det att de direkta skatterna under samma tid knappt i nämnvärd grad vuxit, åtminstone icke i proportion till befolkningen, så har stämpelskatten vuxit med 3,3 millioner och de indirekta skatterna med 18,6 millioner. Det är sålunda hufvudsakligen på de indirekta skatterna, som ökningen i statsverkets inkomster faller, och granskar man närmare de indirekta skatterna, så finner man, att det är skatterna på de viktigaste förbrukningsartiklarna — de på fläsk, spannmål, läder, tobak och brännvin — som medfört den största inkomsten af alla indirekta skatter. Denna fördelning synes mig icke vara lycklig, ty den visar uppenbarligen en förskjutning af skattebeloppet från direkta till indirekta skatter.

Anledningen till omnämnda skatteökning är i högst väsentlig grad att söka i de beslut, som fattades vid urtima riksdagen år 1892. Men i samband med de beslut, som då fattades och som kunde anses skola komma att medföra ökade kraf på de skattdragande, uttalade sig urtima Riksdagen angående sättet för fyllande af skattebehofven, och jag tillåter mig att läsa upp hvad derom uttalades, ty det förtjenar att alltjemt ihågkommas. Riksdagen säger i sin skrivelse till Konungen den 27 november 1892: att Riksdagen anser »det fullt riktigt samt med rättvisa och billighet öfverensstämmande, att de nuvarande grundskatterna ersättas och medel till lindringar i rustnings- och roteringsbesvären anskaffas icke genom indirekta konsumtions-skatter, utan genom direkta och förmögenhetsskatter» — »inkomstskatt, fastighetsskatt, arfsskatt och annan stämpelskatt» — af hvilka Riksdagen anser »utan samband med kommunalbeskattningen anordnade, men i förhållande till hvarandra väl och rättvist afpassade skatter å inkomst och fastighet vara de skattearter, som, samtidigt ålagda och likformigt

*Angående
afskaffande
af hvitbets-
sockertill-
verknings-
afgiften
m. m.
(Forts.)*

Angående
afskaffande
af hvitbets-
sockertill-
verknings-
afgiften
m. m.

(Forts.)

ökade, för nu afsedda ändamål i främsta rummet böra komma i fråga.» Den af Riksdagen då uttalade tanken har emellertid blifvit realiserad på det sättet, att afskrifningen af grundskatterna till ett belopp af 10 millioner kronor blifvit kompenserad med spannmålstullar till samma belopp.

Vidare säger Riksdagen: »Med hänsyn såväl till den nuvarande i vårt skattesystem rådande relationen emellan direkta och indirekta skatter, äfven om beskattningen för kommunala ändamål härvid tages med i beräkning, som ock med hänsyn till arten och beskaffenheten af de förbrukningsartiklar, hvilka nu i en eller annan form äro underkastade beskattning, anser Riksdagen önskvärdt, att åtminstone till en början de af försvarsfrågas lösning orsakade utgifterna för försvaret icke täckas genom nya skatter på allmänna förbrukningsartiklar.»... »Till den del nya konsumtionsskatter kunna anses böra ifrågakomma vill Riksdagen emellertid framhålla angelägenheten deraf, att dessa skatter i möjligaste mån så anordnas, att de icke träffa sådana förbrukningsartiklar, hvilka måste anses såsom nödvändighetsvaror.» Och derpå har Riksdagen svarat genom att höja tullarne på fläsk, på läder och skodon. När så skett, synes det mig vara af behovet påkalladt, för så vidt något afseende skall fästas vid löftena år 1892, att man nu åtminstone söker lindra *en* konsumtionsskatt, skatten på en artikel, som åtminstone i mina ögon är en nödvändighetsvara. Man bör icke förbise, hvad hans excellens herr statsministern yttrade den 10 mars 1894, att »när regering och Riksdag då (urtima Riksdagen 1892) antogo ett nytt härordningsförslag, som lade bördor, der de icke förut legat, och lättade, der de förut hvilat, uttalade jag till statsrådsprotokollet den 23 september 1892 under instämmande af statsrådets samtliga öfrige ledamöter, att jag antog, det de ökade skatter, som deraf kunde föräntas, skulle uttagas icke genom konsumtionsskatter, utan genom direkta och förmögenhetsskatter.» Och vidare heter det: »Då den (d. v. s. regeringen), vid nyss angifna tillfälle uttalat sin åsigt, hvilken sedermera upprepat och af Riksdagen godkänts, så anser den ock, att detta beslut bör lösas in.» »De ord, som då uttalades, böra infrias»... »Jag upprepar det: det är det löfte, som regeringen och Riksdagen uttalat, hvilket regeringen för sin del önskar se inlöst, och som den hoppas Riksdagen skall inlösa.»

Hittills har icke en sådan inlösning skett, men nu, när öfver-skotten äro så stora, kan Riksdagen utan fara för budgeten infria de löften, som den har afgifvit.

Och för öfrigt, om det är, som utskottet säger, för statens framtida behof, som man velat bibehålla denna skatt, så synes mig detta vara att, om jag så får säga, bygga framtiden på lösan sand, ty om icke statsverkets inkomster i framtiden kunna motsvara utgifterna, så lär man hafva föga trygghet för att kunna fylla bristen genom konsumtionsskatter, som nu påläggas. Ty om det skulle visa sig, att statsinkomsterna börja sjunka, så lär väl detta icke bero på något annat än ett allmänt nedgående af samhällsmedlemmarnas inkomster, något, som ju lätt nog kan inträffa, om prisen på våra mera viktiga exportartiklar helt plötsligt falla å världsmarknaden. Sådant har många gånger inträffat och ofta nog med icke så många års mellanrum. Skulle det nu inträffa, så kommer ett prisfall att verka på det

sättet, att det blir mycket svårt för vårt lands industri att få sin budget att gå i hop eller att laga så, att inkomsterna betäcka utgifterna. Man blir då nödsakad att göra en reduktion i de senare. Och hvar skall då denna reduktion ske? Jo, i arbetslönerna, man kommer att minska lönerna för arbetarne här i landet, och då lära dessa nog blifva nödsakade att knappa in på sin kost, ty något annat hafva de väl inte att knappa in på. Staten drager nog försorg derom, att, om de nu verkligen på grund af de goda tiderna hafva någon sparpennning i fickan, skattepumpen ordentligt tager ut alltsammans, så länge det fins något kvar att taga, och därför blifva arbetarne, då lönerna nedsättas, hänvisade till att också nedsätta sin personliga förbrukning. Och hvar skulle de väl i främsta rummet anse sig böra göra någon inskränkning, om icke just i sockerförbrukningen? Socker kommer därför nog att blifva den första artikel, hvars konsumtion minskas. Tänk nu hvad det vill säga, om hvar och en måste spara in på t. ex. en tolfskilling i veckan, det gör 13 kronor på året på hvar person, och således 13 millioner kronor på hvarje million invånare. Det kommer då att uppstå en häremot svarande brist i budgeten, och jag skulle då bra gerna vilja se, huru utskottet skall kunna fylla igen det hål, som uppstått i budgeten, med den sockerskatt, som det nu för sådant ändamål vill bespara. Det blir nog då ingen annan råd än att tillgripa den utväg, man borde ha anlitat redan vid tiden för grundskatteafskrifningarna, nemligen att höja den direkta beskattningen. Detta har man emellertid alla år sökt undvika, med undantag för de fyra år, då vi hade tilläggsbevillning. Blir det emellertid brist i statskassan, torde man nog blifva nödgad att gå till väga på samma sätt, som man nu gör i England och som man sedan rätt länge praktiserat i Norge, nemligen att höja den direkta beskattningen från 1 till 4 eller 5 procent. Detta skulle taga någonting, det, eftersom det skulle för statskassan medföra en ökad inkomst af en 20—25 millioner kronor, och detta är någonting annat än sjunkande konsumtionsskatter, hvarmed man nu tror sig kunna fylla en blifvande brist i statskassan.

Om det för öfrigt skall blifva någon jemvigt i skattebördorna, bör man icke gå till väga på sätt, som skett under loppet af detta senaste tiotal af år, eller att alltjemt öka de indirekta skatterna och samtidigt bibehålla de direkta vid samma belopp som förut, hvilket faktiskt vill säga detsamma, som att de senare skatterna blifvit relativt minskade.

Första Kammaran har nu redan afslagit de motioner, som i år väckts i sockerfrågan. Huru det kan gå i denna kammare, det vet jag icke. Men om det är sockerfabrikanternas intressen, som resa motståndet mot borttagandet af sockeraccisen, så vill jag säga, att de i mina ögon gå till väga på ett mycket oklokt sätt. Då man nemligen på ett så skarpt sätt betonat nödvändigheten af att för statsverkets skull bibehålla accisen, som man gjort, kan det ju från deras sida icke möta något motstånd, om man framställer anspråk på, att sockerindustrien skall betala accisen med hvad denna industri verkligen är skyldig att till statsverket betala. Dessa fabrikanter böra då icke sätta sig emot, om man nästa riksdag väcker motion om, att sockeraccisen skall höjas, så att den kommer att utgå med hvad som är lagstadgad, nemligen hälften af tullen, och att det beräknade utbytet af socker i

*Angående
afskaffande
af hvitbets-
sockertill-
verknings-
afgiften
m. m.
(Forts.)*

Angående
afskaffande
af hvitbets-
sockertill-
verknings-
afgiften
m. m.
(Fort s.)

betorna skall, ifrån att såsom nu antagas vara 10,5 procent af betornas vigt, höjas till hvad det i verkligheten är, eller 12,33 eller åtminstone till 12 procent. Jag inser mycket väl på förhand, att man häremot kommer att invända, att sockerhalten i betorna kan vexla. Nå väl, man kan ju taga hänsyn dertill och låta bli att gå alltför nära denna utbytesberäkning af 12 procent; man kan i stället göra förhöjningen på så sätt, att, medan nu accisen skall utgå med hälften af tullbeloppet, man bestämmer den till ett belopp af $\frac{2}{5}$ af tullen, hvilket ursprungligen var afsigten. Sockerfabrikanterna hafva haft så pass god tid att förbereda sig på något sådant, att det icke från deras sida bör möta något synnerligen starkt motstånd. Skulle emellertid detta inträffa, så är det uppenbart, att det icke är för statsverkets skull, utan för sockerbrukens, som man håller på den nuvarande accisen för att på detta alldeles extra sätt gynna denna industri.

Hvad nu beträffar de vid utskottsutlåtandet fogade reservationerna, så skall jag för min del be att få yrka bifall till den utaf mig afgifna reservationen, som icke innehåller någonting annat, än hvad Riksdagens Andra Kammare förra året beslöt i frågan, och bör ett bifall dertill således, ur denna synpunkt sedt, icke möta något motstånd. Hvad åter angår de öfriga reservationerna, skulle ju herr af Buréns reservation kunna utan våda antagas, ty i själva verket önskar han icke något annat än jag. Men greve Hamiltons reservation deremot kan jag icke vara med om, eller att den utredning, som ifrågasättes, skulle få utmynna i det resultat, att man skulle införa andra konsumtions-skatter. Ty det viktigaste i hela denna fråga är just det, att man söker minska konsumtions-skatternas belopp, och ej att utbyta den ena konsumtions-skatten mot den andra; dermed skulle ju icke synnerligen mycket vara vunnet. Af ett sådant tillvägagående skulle dock må hända den vinsten stå kvar, att sockret, i samma mån det blefve billigare, kunde tillgodogöras för näringarnas behof.

Herr talman, jag skall be att få yrka bifall till den af mig afgifna och till betänkandet fogade reservationen.

Med herr Fredholm förenade sig herrar *Höjer, Göhberg, Hultkrantz, Hammarström, Johansson* i Öija och *Jansson* i Edsbacken.

Herr Petri: Herr talman! Jag vill visst icke bestrida, att icke de föreliggande motionerna och de anföranden, som här hållits till förmån för desamma, kunna innehålla mycket beaktansvärdt. Men hvar sak har ju två sidor, och för mig ställer sig denna saks andra sida helt enkelt så: äro vi verkligen beredda att utan nödtvång afstå från en statsinkomst till belopp af cirka tio millioner kronor, och hafva vi råd till detta? Ja, svarar man från motsidan, det hafva vi, då det ju finnes ett så stort öfverskott i statskassan. Men jag hemställer dock, huruvida dessa tillfälliga öfverskott och dessa goda tider, som medfört dem, kunna antagas länge fortfara, Jag för min del anser, att vi snart hafva uppnått kulmen och att våra statsinkomster snart skola komma att minskas, något, som ock tycks bekräftas af uppgifterna på statsinkomsterna under den redan gångna delen af året, enligt hvilka dessa inkomster understiga de för samma tid af

näsföregående år. Hvarför skulle vi då taga bort den inkomst vi hafva genom sockeraccisen, då vi ju veta, att det förestår oss många och stora utgifter? Jag tänker härvid närmast på vårt lands försvar, hvilket vi ju alla inse vara en vigtig sak, som kräfver dryga utgifter, men dessutom hafva vi ju stora byggnadsföretag, jernvägsanläggningar o. s. v. Med ett ord, utgifterna växa med åren, men inkomsterna komma troligen att minskas. Det finnes då icke något skäl, hvarför vi skulle afsäga oss denna inkomstkälla, som består i sockeraccisen, synnerligast som jag för min del icke hört någon klagan inom landet öfver denna beskattning. Vi få noga lägga märke till, att här är icke fråga om någon skatteökning, utan derom, att man vill taga bort en redan befintlig skatt, som dertill känts mycket lindrig. Inkomsten af sockertull och sockertillverkningen är en af våra allra äldsta finansskatter, och jag tror icke, att det är något skäl att rubba den.

Herr Fredholm gjorde nu en dyster mälning af kommande tider: vi skulle komma att behöfva få in mycket pengar i statskassan och vi skulle må hända för detta ändamål blifva nödsakade att höja bevillningen flere gånger om. Skulle detta komma att inträffa, så tycker jag detta borde vara ett skäl för oss att *icke* taga bort en inkomst, som vi redan hafva. Jag kan heller icke rätt fatta, att det skulle vara till så synnerligen stor fördel för landet i sin helhet, om vi toge bort den nuvarande sockeraccisen. Visserligen kan det icke förnekas, att ju icke en stor nedsättning i priset å socker skulle ega rum och detta således skulle blifva betydligt billigare för allmänheten än nu; men jag tror icke att dermed vore vunnit någon så synnerligen stor besparing för den enskilde. Ty i och med det samma, som priset på socker blir billigare, ökas också konsumtionen, och just kanske det billigare priset föranleder till att det i stället för besparingar blir ökade utgifter. Sådant hafva vi ofta sett vara förhållandet, och detta bevisas också deraf, att de prisfall å socker, som redan egt rum, ökat konsumtionen högst betydligt. Jag tror icke, att någon verkligen aflagt de slantar, som kunnat inbesparas genom lägre pris på socker.

Om vi nu toge bort skatten å sockertillverkningen och i stället behöfde anlita andra skattetitlar, hvart skulle man då vända sig? Om man nu också företog sig att höja bevillningen ett par gånger, så försloge detta i alla fall icke till att skaffa de pengar, som fattades, utan man måste å nyo tillgripa konsumtionsskatter, hvilka för att inbringa något, väl skulle läggas på nödvändighetsartiklar. Jag undrar om detta tillvägagångssätt vore så lämpligt; det skulle naturligtvis verka en större ovilja inom landet, om man lade skatt på en ny artikel, än om man bibehölle en konsumtionsskatt, hvaröfver hittills inga egentliga klagomål höjts.

Jag vill äfven påminna herrarna derom, att här har på förmiddagen förts en ganska lång, diskussion öfver de föreslagna dyrtidstilläggen, och jag hemställer nu till de ledamöter, som voro för att dessa dyrtidstillägg skulle beviljas, huru vida de verkligen anse sig förbättra utsigterna dertill, i fall de med ett enda tag minska statsinkomsterna med ungefär 10 millioner kronor. Jag tror i stället, att detta skulle verka motsatsen, och det skulle jag för min del inner-

Angående
afskaffande
af hvitbets-
sockertill-
verknings-
avgiften
m. m.
(Forts.)

ligen beklaga, ty jag vill gerna, att dessa dyrtidstillägg skola beviljas. Men i och med detsamma man tager bort statsinkomsterna måste man ju också minska statsutgifterna, och då förfaller all utsigt att få dyrtidstilläggen igenom.

Jag skall nu icke upptaga tiden längre, utan jag ber att på de skäl som jag nu anfört få yrka bifall till utskottets förslag.

Herr Byström: Herr talman, mina herrar! Det är verkligen efter min uppfattning en stor fråga som här föreligger till behandling. Det vore då kanske lämpligast, att de gamla tränade talarne toge till sina storsläggor och nybörjaren, som blott har en liten hammare, hölle sig tillbaka. Jag har dock velat säga några få ord i föreliggande fråga. Jag skulle visserligen kunna inskränka mig till att instämna med min granne på stockholmsbänken, men, som sagdt, några få ord vill jag tillägga.

Då jag först såg detta betänkande, påminte jag mig bevillningsutskottets uppdrag, hvarom det i riksdagsordningens 40 § heter, att bevillningsutskottet åligger att bereda alla de från kamrarne hänvista frågor. Det var en talare på förmiddagen som sade om ett betänkande, att han tyckte det icke var precis så grundlagsenligt behandladt, som det skulle vara. Jag undrar, om icke samme talare skulle kunna säga samma sak äfven om detta utskottsbetänkande, då, såsom herrarne se, det är blott några få rader som kunna anses såsom utskottets utlåtande. För öfrigt har det citerat i det närmaste ordagrant de motioner, som äro afgifna; och det må man ju säga kan vara snällt nog. För min del skulle jag icke heller haft mycket emot detta betänkande, om icke det varit ett enda litet ord, som råkat komma in der i själfva klämman, och det är det der ordet *icke*. Om det hade varit borta, skulle jag för min del hafva varit nöjd med behandlingen af min motion.

Mot nu ifrågavarande förslag har emellertid vid riksdagarna förut framstälts den invändningen, att man genom dess antagande icke skulle gagna folkets breda lager så mycket som fastmer de burgnare klasserna, emedan dessa förbrukade betydligt mer socker än andra inbyggare i landet. Jag vill nu icke bestrida detta, men ber att få framhålla, att om man vill, att en sådan ställning skall fortfa, bör man naturligtvis söka så långt som möjligt hålla fast vid såväl sockerskatten som den alltför höga sockertullen. Men icke kan det väl ändå vara rätt att just gynna den folkklass, som nu får begagna de mesta sötsakerna, så att den skulle ytterligare få behålla denna företrädesrättighet. För de små i samhället är i alla fall denna sockerskatt och sockertull en ganska väsentlig utgift. I rundt tal har det ansetts vara 10 millioner kronor, som denna skatt inbringat. Det gör på en befolkning af 5 millioner invånare 2 kronor per individ. Om man nu tänker sig en familj på 7 personer, skulle det blifva 14 kronor för en sådan familj; och tager man också blott hälften af detta, blir det en jmförelsevis dryg utgift för dem, som hafva små inkomster.

Hvad särskildt angår denna hvitbetssockertillverkningskatt, är den ju en slags undantagsåtgärd. Man har i allmänhet icke sådana skatter numera annat än på sådana varor, som anses åtminstone i

någon mån vara skadliga och hvilkas användande man vill hindra. En sådan skatt är t. ex. bränvinstillverkningsafgiften. Men socker kan ju icke liknas vid en sådan vara som bränvin. Tvärt om har det ju ansetts att det vore en nyttig, god och närande artikel för människorna. Och jag tror ock, att dess vidsträcktare användning skulle hafva ett helsosamt inflytande på många bland vårt folk äfven i den meningen, att det kanske skulle utestänga en hel del njutningsmedel, som äro skadliga. Jag ber här att få erinra om hvad en läkare uttalat, en person som för öfrigt icke precis är obekant för herrarne. Han säger: »Allmogen och de fattiga borde i allmänhet konsumera mera socker, ty människokroppen behöfver kolhydrater för att lefva, och sådana kunna vi icke få i renare och mera närande form än genom socker. Det är nog sant, att många skaffa sig respiratoriska näringsämnen på andra vägar, t. ex. genom spritvaror, men detta är ett mycket dåligt sätt, bland annat därför att det icke uppfyller ändamålet. Men fastän sprit är af tvifvelaktig betydelse såsom respiratoriskt födoämne, så begagnas det dock, på grund af det instinktmässigt kända behofvet af respiratoriska näringsmedel, af många såsom ett sådant. Om socker kunde blifva billigare och på grund deraf mera än nu blefve användt af de fattigare, så tror jag, att konsumtion af spritvaror mer och mer skulle aftaga, och därför anser jag, att denna sak äfven ur nykterhetsvänlig synpunkt bör förordas.» Jag skulle särskildt från min ståndpunkt vilja betona just denna sida af saken.

Det har förut omnämnts, att billigare socker äfven skulle kunna inverka fördelaktigt på åtskilliga industrigrenar i vårt land, för hvilka vi hafva ganska goda förutsättningar. Jag vill blott erinra om, att vi t. ex. skicka omkring 5 millioner kilogram lingon till utlandet för ett pris, som anses vara så billigt, att man plägar säga, att man rent af bortslumpar dessa varor, som i visst afseende kunde kallas råvaror. Det kan icke vara en god hushållning att så skicka ut denna råvara och sedermera köpa igen den till dyrt pris, sedan den för öfrigt understundom förvandlats till en vara, som vi anse rent af skadlig. Jag vill ock här särskildt med afseende på fruktkonservering citera ett yttrande af en man, hvars ord jag anser böra gälla ganska mycket, i denna kammare; jag skall sedan nämna hans namn. Han säger: »Äfven hos oss skulle ett billigare socker kunna ge en välbehöflig lyftning åt vår på de flesta orter i lägervall liggande trädgårdskultur. Då man nu ser, hurusom ett och annat af våra hushållningssällskap vaknat till insigt om, att densamma ej drifves så, som den borde, och med klar blick för nödvändigheten af att här få till stånd en förändring till det bättre vidtagit åtgärder i detta syfte, skulle målet tvifvelsutan både lättare och säkrare nås, om de samtidigt rigtade uppmärksamheten på att få det väsentligaste hindret för en gynsamare afsättning af fruktträdgårdarnes alster — det höga sockerpriset — snarast möjligt undanröjdt.» Den som så yttrat sig är sekreteraren för Malmöhus läns hushållningssällskap herr W. Flach, som ock, såsom vi sett af tidningarna, är bestämd att mottaga en hög post i det nya jordbruksdepartementet, och jag förmodar, att hans ord böra väga ganska mycket äfven i denna kammare.

*Angående
afskaffande
af hvitbets-
sockertill-
verknings-
afgiften
m. m.
(Forts.)*

Angående
afskaffande
af hvitbets-
sockertill-
verknings-
avgiften
m. m.
(Forts.)

Så har här ock nämnts mycket om en artikel, angående hvilken jag dock nu icke skall vidare yttra mig. Men jag vill blott erinra om ett föredrag, som nyligen hölls af lektorn vid Ultuna landtbruksinstitut E. V. E. Petersson öfver denna fråga: »Finnes det i Sverige möjlighet att förarbeta mjölken för export i annan form än smör och ost?» Han yttrar i detta föredrag, att han anser, det äfven i Sverige kondensering af mjölk borde upptagas till fromma för landtbruket, samt omtalar, huru denna industri är ordnad i utlandet. Af en annan talare har ock i afton åtskilligt angående denna sak framhållits. För öfrigt har presidenten Wærn utförligt behandlat äfven dessa förhållanden, såsom ock åtskilligt framhållits af den ärade vice ordföranden i bevillningsutskottet. För min del tror jag, att det vore, såsom ock herr W. Flach sagt, till nytta för jordbruket, om man borttoge denna sockertillverkningskatt och nedsatte proportionsvis tullen på sockret.

Det har ock erinrats om den statsfinansiella sidan af saken. Då jag ännu är mera nybörjare i Riksdagen, må jag blott i korthet få säga, att om t. ex. denna skatt uppgår till 10 millioner kronor och statskassan har 20 millioner kronors öfverskott för hvarje år, borde det väl icke från den synpunkten vara alldeles omöjligt att kunna göra någon skattelindring i detta hänseende med de stora tillgångar vi nu synas hafva och under många år haft. Den man jag nyss citerade, nemligen presidenten Wærn, har på sätt och vis lemnat ett slags testamente efter sig i den omfattande utredning af frågan han gifvit, så omfattande som väl någon enskild person gerna kan åstadkomma. Han säger följande ord om denna sak: »Svårligen kan något annat ämne finnas, som så lämpar sig för nedsättning i därför till staten ingående afgift.»

Af en talare har nyss framhållits, att det skulle möta svårigheter att finna lämpliga skatteobjekt, om staten behöfde tillgripa nya sådana. För min del tror jag det icke borde vara alldeles för svårt att finna dem. Jag skall icke tillåta mig att här vidare orda derom, men jag tror, att de finnas. Vill man blott lägga så pass tung skatt på dem, att de både kunna lemna behöflig inkomst till staten och denna skatt verkligen kan befrämja det sedliga intresse, som med sådan konsumtionsskatt är förenad, tror jag, att man skall till väsentlig del kunna fylla den lucka, som skulle uppstå genom att borttaga hvitbetssockertillverkningsavgiften och nedsätta tullen med motsvarande belopp.

Utskottet har gjort en liten anmärkning speciellt mot min motion, i fråga om tiden för att taga bort denna sockerskatt. Det säger, att den tid jag föreslagit är synnerligen olämplig. När presidenten Wærn föreslog 1 oktober, som från hans synpunkt ansågs vara en lämplig tidpunkt, gafs samma svar: denna tid är synnerligen olämplig. När nu jag föreslagit 1 januari, säger utskottet: denna tid är synnerligen olämplig. Om man således tager det kvartalsvis, synes det omöjligt att hitta på den rätta tiden. Men kanske, om man skulle försöka gå månadsvis, man skulle kunna finna den tid, utskottet möjligen kunde anse lämplig.

Då jag emellertid icke har någon utsigt, att det förslag jag fram-

stält skulle kunna vinna bifall i denna kammare, och naturligtvis icke heller har något annat att göra än att förena mig med herr Fredholm i den reservation han afgifvit, skall jag, herr talman, be att få yrka bifall till denna reservation.

*Angående
afskaffande
af hvitbets-
sockertill-
verknings-
afgiften
m. m.*

(Forts.)

Herr Nyström: I utskottets motivering förekommer en passus, som är hemtad från sistlidet års bevillningsutskotts utlåtande, hvilket återigen fått yttrandet i arf från 1896 års bevillningsutskott — en passus angående de kategorier af Sveriges invånare, som företrädesvis begagna socker. Utskottet säger nemligen, att det hufvudsakligen är de förmögnare samhällsklasserna som använda socker, och att sockret icke får betraktas såsom ett näringsmedel, utan företrädesvis som ett njutningsmedel. Detta påstående återfinnes i bevillningsutskottets utlåtanden år från år; och det har alltid upptagits med en viss undfallenhet af så väl motionärer som talare. Man har sagt, att det är möjligt eller sannolikt, att det är de förmögnare klasserna, som företrädesvis använda socker, men ej gått in i en verklig granskning af förhållandena. Herr Anderson i Hasselbol har i afton antydt, att förbrukningen af socker bland de arbetande klasserna är vida större, än bevillningsutskottet synes föreställa sig; och jag har kommit till samma resultat vid en serie jemförelser af arbetares hushållsräkningar, för hvilka jag nu skall be att i korthet få redogöra inför kammaren.

Af ifrågavarande hushållsräkningar framgår klart och oförtydbart, att sockerkonsumtionen inom arbetareklassen är synnerligen stor. De hushållsräkningar, jag lagt till grund för mina beräkningar, återfinnas delvis i den statistiska undersökning om tobaksindustrien, som blifvit till kammarens ledamöter utlemnad; derjemte har jag förskaffat mig hushållsräkningar från åtskilliga arbetare vid verkstäder i Stockholm; och det råder en ganska stor öfverensstämmelse mellan uppgifterna från det ena och andra hållet angående sockerkonsumtionen. De hushållsräkningar, jag gått igenom, uppgå till ett antal af 9 stycken; familjemedlemmarnes antal har vexlat mellan 3 och 8 personer. För en familj här i Stockholm, bestående af man, hustru och ett barn — mannen är arbetare vid en mekanisk verkstad — uppgår sockerkonsumtionen till 26 kilogram per år; tullen derpå utgör 8 kronor 58 öre, förbrukningen per individ 8,7 kilogram, skatten per individ 2 kronor 86 öre. En familj på 5 personer har förbrukat 104 kilogram per år; tullen derpå utgör, efter 33 öre per kilogram, 34 kronor 32 öre; förbrukningen per individ 21 kilogram, skatten per individ 6 kronor 86 öre. Ett annat hushåll på 6 personer har likaledes konsumerat 104 kilogram per år; tullen derpå utgör 34 kronor 32 öre, förbrukningen per individ 17,3 kilogram, skatten per individ 5 kronor 72 öre. Men jag skall ej trötta herrarne med att läsa upp hela denna lista, utan blott uppgifva resultatet af beräkningarna. Det är, att förbrukningen per individ i medeltal utgör 16,82 kilogram raffinad, hvilket motsvarar 18,67 kilogram råsocker per individ. Detta resultat stämmer nära öfverens med den uppgift, som lemnats af herr Fredholm, enligt hvilken förbrukningen per individ utgör 19 kilogram råsocker. Det är sålledes alldeles tydligt, att sockerkonsumtionen inom arbetare-

*Angående
afskaffande
af hvitbets-
socker till-
verknings-
afgiften
m. m.
(Forts.)*

klassen fullt uppgår till medeltalet, hvadan man ej med fog kan påstå, att det är de förmögnare klasserna, som företrädesvis konsumera socker, utan förbrukningen deraf utbreder sig jemnt öfver hela befolkningen. Jag vill tillägga, att af de familjer, hvilkas hushållsräkningar jag undersökt, kommer 1 på Göteborg, 1 på Malmö, 1 på Hudiksvall och 6 på Stockholm. Skatten per individ utgör i medeltal 5 kronor 54 öre, hvilket nära öfverensstämmer med herr Fredholms uppgift i hans motion, enligt hvilken skatten uppgår till omkring 5 kronor per individ i medeltal.

Då nu, såsom af det anförda torde framgå, sockerkonsumtionen i arbetarehem i medeltal uppgår till 2 kilogram i veckan, kan sockret ej betraktas såsom enbart ett njutningsmedel, utan är alldeles bestämdt ett näringsmedel; och jag tror, att man har anledning glädja sig deröfver. Jag vill i detta hänseende åberopa ett nyss af herr Byström citeradt yttrande af en kammarens ledamot, doktor Björck, samt derjemte erinra om det af läkare allmänt vitsordade faktum, att socker är ett synnerligen lättsmält och närande födoämne. Dess näringsvärde står i jemnhöjd med fettets; det gifver nemligen såsom detta $4\frac{1}{2}$ värmeenheter, men är vida mera lättsmält. I synnerhet för barn är det ett särdeles värdefullt näringsmedel. Deraf kan man förklara det faktum, att arbetarefamiljer med 3—5 barn kunna konsumera 2 till 3 kilogram socker i veckan och utan att knota betala den dryga skatten af 34 kronor per år och derutöfver.

Nu säger herr Petri, att någon klagan öfver denna beskattning ej från allmänheten försports. Naturligtvis, från den allmänhet, jag vändt mig till för att få de uppgifter jag nu meddelat, har ingen klagan försports — helt enkelt därför att de ej veta, hvarför pennningarna icke räcka till. Men att klagomål ej saknats är väl oförnekligt, då här i Riksdagen från 1896 till nu hvarje år motionerats om denna skatts borttagande, och Andra Kammaren har sjelf framställt klagomål, då den förra året beslöt en skrifvelse till Kongl. Maj:t angående sockeraccisens afskaffande.

Emellertid, vore denna konsumtionskatt den enda, som tyngde på våra arbetarefamiljer, skulle man ej hafva så mycket att säga derom, ehuru redan 34 kronor ej är så litet för en arbetare med en stor barnskara att försörja. Men ställer man in den utgiften i ramen af de öfriga indirekta skatterna, får man en tafla, som blir ganska belysande. Jag har tillåtit mig att i de hushållsräkningar jag granskat äfven se efter, huru mycket dessa arbetarefamiljer fått betala i indirekta skatter, och jag tror, att det för kammaren kan vara af intresse att få del äfven deraf. Det af mig förut omnämnda hushållet på 3 personer betalar i samfäld indirekt skatt 58 kronor; ett hushåll på 5 personer erlägger en indirekt skatt af 96 kronor, ett hushåll på 6 personer 119 kronor, ett hushåll på 5 personer 111 kronor, ett hushåll på 6 personer 122 kronor, ett hushåll på 7 personer 138 kronor; — ören oräknade. Samtliga dessa familjer äro bosatta i Stockholm. En tobaksarbetarefamilj i Göteborg, bestående af 8 personer, betalar i indirekt skatt 139 kronor; en tobaksarbetarefamilj i Malmö, bestående af 7 personer, 193 kronor; en tobaksarbetarefamilj i Hudiksvall, bestående af 8 personer, 149 kronor. En så stor indirekt årlig

skatt utkräfvades af arbetarefamiljerna i vårt land för deras födoämnen. Att märka är, att vid beräkningen allt hvad dryckesvaror heter eliminerats; icke heller har jag medräknat den eventuella skatten på skodon och kläder. I medeltal utgör den indirekta skatten per individ för dessa arbetarefamiljer 20 kronor 52 öre. Ju större familjen är, dess större blir den indirekta skattebördan; det blir — såsom herr Fredholm yttrat om sockerskatten — »en progressiv beskattning nedåt» i stället för, såsom man enligt Riksdagens uttalande 1892 kunde ha rätt att vänta, en progressiv beskattning uppåt.

*Angående
afskaffande
af hvitbets-
sockertäll-
verknings-
avgiften
m. m.*

(Forts.)

Utskottet menar, att denna skatt ej vore kånbar för de skattdragande. Men det är ju alldeles tydligt, att den för en person med små inkomster och stor familj måste kännas ganska tryckande. Jag skall tillåta mig att ur de hushållsräkningar jag genomgått anföra ett särskildt exempel. En snusmalare i Hudiksvall med en årsinkomst af 796 kronor 50 öre enligt officiella uppgifter eller 15 kronor i veckan enligt egen uppgift, måste betala en sockerskatt på 59 kronor om året, under det hans indirekta beskattning i dess helhet utgör 149 kronor. Alltså 59 kronors sockerskatt af en arbetarefamilj med 15 kronors inkomst i veckan — är det rimligt?

Jag har endast velat delgifva kammaren dessa små meddelanden och beräkningar. De synas mig gifva fullgoda skäl för den förberedande åtgärd till sockeraccisens afskaffande, som nu är ifrågasatt, till och med alldeles oberoende af de högre statsekonomiska synpunkter, som af bevillningsutskottets vice ordförande så talangfullt förfäktats och till hvilka denna kammare förlidet år bekände sig, då den beslöt en skrivelse till Kongl. Maj:t i ämnet.

Jag yrkar, herr talman, bifall till herr Fredholms reservation.

Herr Pantzarhielm: Herr talman, mina herrar! Jag har alltid tänkt för mig sjelf, när jag under den tid jag tillhört riksdagen är efter år läst motionerna och hört diskussionerna angående denna skattelindring: »Ja, lofven är god, men hållen är bättre.» Lofven omfattar ju enligt dessa herrars åsigt, att allmänheten skulle beredas tillfälle att erhålla sockret billigare, och derom kan ju icke vara annat än godt att säga. Men för att allmänheten skall hafva verklig nytta af det billiga priset fordras, att det innebär en verklig skattelindring, så att man icke strax är färdig att, sedan denna skatt blifvit upphäfd, lägga skatt på andra konsumtionsartiklar, eller — med andra ord — att gifva med ena handen och taga tillbaka med den andra. Man har också såsom ett löfte talat om, att det skulle uppstå en ny industrigren i vårt land. Men jag vill fråga: anse herrarne verkligen Sverige vara ett fruktproducerande land af den betydelse, att det skulle kunna mata några afsevärda fabriker för tillverknings af marmelader och sylter? Jag tror det icke, ty äfven om vi skulle kunna använda ett par hundra tons socker för att sylta »kröser», så blefve det icke någon vidare industri att tala om.

Men när man nu talar om denna skattelindring förmodar jag, att man också vill taga hänsyn till fabrikanterna, emedan man väl bör göra detta i en så pass stor industri. Jag känner icke närmare flertalet fabrikanterns åsikter, men jag känner åsikterna hos ett par;

*Angående
afskaffande
af hvitbets-
sockertill-
verknings-
avgiften
m. m.*

(Forts.)

och jag vill icke säga, att dessa ställa sig precis afvisande emot det föreliggande förslaget. Men det är ju tydligt och klart, att dessa fabrikanter fordra och att de hafva rätt att fordra, att, om man gör en förändring, densamma också skall blifva bestående. Det vill med andra ord säga, att statens inkomster skola vara af den beskaffenhet, att icke en vacker dag förr eller senare inkomsterna gått ned och staten kommer på den idén att å nyo pålägga denna skatt. Ty då kan denna stora industri hafva kommit in i banor som göra, att införandet å nyo af skatten kan blifva ödesdigert, och det är väl icke meningen. Vi hafva — enligt mitt förmenande — af den auktoritet, som bäst bör kunna inse statens affärsställning, hört och likaledes sett det i utskottets betänkande, att staten icke kan undvara denna stora inkomst, som man nu vill taga bort. Vi se också, hurusom den ena reservanten säger rent ut, att vi endast komme att utbyta denna konsumtionsskatt emot andra; och till och med herr Fredholm säger i sin motion på tal om den stora skattelindring för svenska folket, som härigenom skulle uppstå, att derigenom skulle vinnas 27 % större förmåga att med annan skatt ersätta denna statsverkets förlorade inkomst. Det vill — med andra ord — säga, att äfven herr Fredholm om icke direkt så dock indirekt ställer sig tviflande, huruvida staten skulle kunna undvara denna inkomst.

Jag talade nyss om marmeladtillverkning och sylttillverkning. Vill man göra något för denna industri, då tror jag att man i första rummet bör se till, att vi få en förnuftig lagstiftning rörande saccarin. Det finnes nemligen något som heter saccarin, som införes tullfritt såsom medicinalier och som genom apotekarnes försorg sprides ut i landet och användes vid fabrikation af lemonader och sylter etc. Jag har här ett utdrag af analyser för utredande af saccarinets närvaro i närings- och njutningsmedel. De äro gjorda vid laboratorier i Alnarp, Örebro, Göteborg, Gefle, Skara, Halmstad, Kristianstad, Jönköping och Stockholm och omfatta 260 prof. Af dessa 260 prof har 52,7 % innehållit saccarin 47,3 procent varit saccarinfria; således öfver hälften tillverkade med saccarin. Jag har mig bekant, att en leverans af s. k. hallonsaft till en lägerplats vid undersökning befans innehålla icke alls saft af hallon utan var en tillverkning af saccarin, vatten och essence. Essencer och saccarin beredas hufvudsakligast i Tyskland. Der är det genom en lag, som antogs den 6 juli 1898 absolut förbjudet att använda saccarin eller något annat af de konstgjorda sötningsmedel, som gå i handeln under olika namn, vid tillverkning af näringsmedel. I Frankrike, Italien och Ryssland är det förbjudet att tillverka och införa saccarin. I Holland, Spanien, Portugal och Österrike är saccarin belagd med hög införselstull. I Danmark får man använda saccarin, men med vilkor att etiketten gifver tillkänna, att saccarin ingår i tillverkningen. Saccarinet har ett mycket högt sötningsvärde. Det är 550 eller enligt andra uppgifter 500 gånger sötare än socker, och priset är en niondedel af sockrets pris. Jag har sökt att få någon bestämd uppgift om införseln till vårt land af saccarin under sista året men icke hunnit ännu få det. Men om vi antaga, att det införes 10,000 kilogram saccarin om året, så representerar det 5 millioner kilogram socker; och det är lätt att inse, att der går staten miste

om sin skatt på dessa 5 millioner kilogram socker, sockerproduc-
terna gå miste om afsättning för motsvarande belopp och de landt-
män, som odla hvitbetor, gå slutligen miste om att få odla en mot-
svarande mängd hvitbetor. Jag tror, att detta är en viktig sak, och
att det är skäl för de herrar, som ifrå för denna nya industri och
äfvén intressera sig för sockerindustrien, att tänka på och taga frå-
gan om saccarinet under ompröfning.

Vi hafva ju till vårt förfogande kanske flera siffror och utred-
ningar än vi egentligen kunna smälta. Men jag har hittills förgäfvets
sökt i utskottets betänkande eller i de anföranden, som här hållits,
efter någon utredning, som närmare behandlar sockerfrågans ställning
på världsmarknaden — i det stora hela, hvilket dock är af ganska
stor vikt att taga hänsyn till, då man vill åstadkomma en ändring i
en sockerbeskattningslag. Jag har i en tysk tidskrift, som heter
»Zeitschrift für Socialwissenschaft» läst ett föredrag, som af en af
Tysklands förnämste statsekonomer professor Julius Wolf i Breslau
hållits vid ett landtbruksmöte i samma stad, ett föredrag, som
professorn kallar: »Cubas eröfring af Förenta Staterna och den euro-
peiska sockerindustriens framtid». Han säger der i inledningen:
»Härmed har enligt sakkunniges samstämmande utsago en ny epok
kommit för denna industri, en epok af het och förbittrad kamp om
betesockerindustriens fortvarande existens inom hittillsvarande gränser.»
»Inom alla fackkretsar», säger han vidare, »är man enig derom att
efter kriget sockerproduktionen på Cuba, uppbyren af de gynsam-
maste naturliga hjälpkällor inom den allra närmaste tiden skall vinna
en kolossal utveckling och medföra en konkurrens på världsmark-
naden, som de öfriga sockerproducerande länderna svårigen kunna
uthärda.» Och han tillägger, att han icke kan se någon möjlighet
att undgå detta. För att klargöra saken uppställer han för sig till
besvarande trenne frågor. Först uppställer han den frågan: När
skall Cuba kunna blifva färdigt att åter inkasta på sockermarknaden
samma qvantitet socker, som det lemnade före kriget? Åtgången af
socker i Amerika var år 1898 cirka 42 millioner centner å 50 kilo.
Råmaterialiet till denna stora produktion tog Amerika dels från Loui-
siana och dels från Cuba, från det sistnämnda omkring hälften eller
20 millioner centner. Då insurrektionen utbröt på Cuba, nedgick
sockerproduktionen under det spanska skräckväldet så mycket, att
Cuba endast producerade 4 millioner centner i stället för de 20, som
producerats förut. Det blef då brist på den amerikanska marknaden,
och Amerika måste fylla sitt behof från annat håll, hvilket skedde
hufvudsakligen från Tyskland. Från Tyskland exporterades 1898
till Amerika omkring 15 millioner centner råvara å 50 kilogram.
Nu resonerar professorn som så: Af statistiska uppgifter finna vi,
att under första året, sedan kriget slutat, Cubas sockerproduktion
ökades från 4 millioner centner till 6 millioner. Under det andra
året steg den från 6 millioner till 9 millioner, alltså med 3 millioner
centner. Med en sådan ökning om året skulle vi således från Cuba
få år 1900 12 millioner centner, år 1901 15 millioner, år 1902 18
millioner och 1903 21 millioner. Således skulle Cuba inom 4 år
åter hafva kommit upp till den högsta förutvarande produktionsmängd.

*Angående
afskaffande
af hvitbets-
sockertill-
verknings-
afgiften
m. m.*

(Forts.)

Angående
afskaffande
af hvitbets-
socker till-
verknings-
afgiften
m. m.
(Forts.)

Som den andra frågan uppställer professorn: hvilka verkningar skall nu detta medföra? Jo, säger han, om den inbördes konkurrensen mellan de nu befintliga sockerbruken skulle tillåta, att sockerfabrikationen hölle sig inom nu befintliga gränser, skulle man kunna tänka sig, att de 15 millioner centner, som komma att från Amerika återkastas på den europeiska marknaden — den förutvarande exporten från Tyskland —, skulle kunna blifva på något sätt använda, så att faran icke blefve så stor. Men säger han vidare: äfven under förutsättning af en mycket stigande konsumtion och under antagande att produktionen icke skulle ökas utan hålla sig inom nuvarande gränser, är dock redan nu förhållandet i Tyskland sådant, att Tyskland tillverkar omkring 35 millioner centner men icke konsumerar mera än omkring 14 millioner. Det finnes således redan nu ett stort öfverskott på den europeiska marknaden, och då är det fara, att dessa nya millioner centner, som skulle komma in på marknaden, skulle nedtrycka prisen. Oktadt man i afseende på de tekniska resurserna för fabrikationen står på lägre ståndpunkt i kolonierna än vid hvitbetssockerfabrikerna i Europa, anser professorn likväl, att råmaterialet skall kunna framställas billigare i kolonierna än i Europa och följaktligen också säljas billigare; och då kommer ytterligare socker att kastas in på den europeiska marknaden och ytterligare nedtrycka priset. Han har räknat ut, säger han, att med endast en minskning af 2 mark per centner Tysklands nuvarande 400 fabriker skulle drabbas af en förlust af 70 millioner mark.

Som tredje fråga uppställer han för sig: är det troligt, att, när med amerikanskt kapital och under amerikanskt värde Cuba åter kommit i ordning med sin sockerproduktion, det skall stanna, när det hunnit till samma ståndpunkt som före kriget? För att belysa denna fråga anför han, att på Cuba äro icke mer än 8 procent af jorden under kultur; två tredjedelar af Cuba äro beväxta med skog, och resten utgöres af icke fullt odlad jord. Han drager deraf den slutsatsen, att med de på grund af klimatiska förhållanden och jordens godhet lyckliga förhållanden, som existera på Cuba, denna ö snart skall hafva kommit till den point, att den producerar vida mer än förut, och då blir förhållandet ännu värre.

Jag tror, mine herrar, att detta är saker, som man litet grand får tänka på, när man vill kasta sig in på en så genomgripande reform af hvitbetssockerbeskattningen, som här är i fråga. För min enskilda del har jag naturligtvis ingenting emot, om man kan skaffa billigare socker. Jag har heller ingenting emot, om man kan få i gång fabriker för marmelad, sylt etc. Men med afseende å frågans nuvarande läge och då jag för min enskilda del anser, att sockerbruksindustrien i vårt land är så djupt ingripande i hela vårt näringslif, att man bör tänka sig för mer än en gång, innan man gör några rubbningar, får jag, herr talman, yrka bifall till utskottets förslag.

Friherre von Knorring: Herr talman, mina herrar! Ändamålet med borttagandet af sockerskatten är att göra sockret billigare, och det ändamålet är ju lofvärdt och godt. Men huruvida den goda verkan deraf i ekonomiskt hänseende, som man förespar för såväl individerna som landet

i allmänhet, särskildt med afseende å den industriella verksamheten, i sjelfva verket skall komma att visa sig, derom kan man vara ganska tveksam.

Den senaste talaren på stockholmsbänken beräknade, att så och så mycket penningar skall ett arbetarehushåll inbespara på sin sockerkonsumtion, om skatten på socker borttages. Ja, det kan ju möjligen hända, att så sker; men det kan också hända, att det köpes så mycket mer socker till detta hushåll. Man har anledning att föreställa sig denna möjlighet, då utvecklingen visat sig gå i den riktningen, att ju billigare sockret är, desto mer konsumeras af denna vara. Jag vill emellertid icke fästa något afseende vid detta inkast, utan erkänner villigt, att det i och för sig icke har någon större betydelse. Om blott sådana motskäl finnes, skulle vi nog komma öfverens.

Men det finnes ett annat skäl, som här påpekats af en talare, ett skäl, som ovilkorligen måste göra många bland oss betänksamma i frågan, det skälet nemligen, att staten knappast har råd att förlora en så stor inkomst, som här är i fråga. Det är i sanning icke någon obetydlig penningssumma. Ty det gäller icke allenast sockeraccisen, utan det gäller äfven en del af de tullinkomster, som staten erhåller för det importerade, raffinerade och oraffinerade sockret, emedan en del af tullen på sockret ju skulle afskaffas i samband med borttagandet af sockeraccisen. Summan går till 9 å 10 millioner kronor. Man hänvisar på de stora öfverskott i statskassan, som för närvarande finnas; och jag fruktar, att man föreställer sig, att dessa skola alltjemt fortfara. Enligt min mening skall en ebb snart inträffa efter det stora tillflödet till statskassan. Det finnes åtskilliga tecken, som tala derför. Så hafva vi t. ex. sett inkomsten af våra jernvägar på senare tiden aftaga, och det finnes äfven andra tecken.

Derjemte hyser jag fruktan, att vid nästa riksdags slut vi komma att få se, att af de stora öfverskotten det icke finnes så mycket odisponerad. Vidare kunna vi vara förvissade om, att statsutgifterna allt framgent skola stiga i ganska stark progression. Vi hafva militära kraf, som fordra mycket. Vi hafva embetsmännens löneförbättringar, som i dag varit föremål för kammarens behandling och hvilka med all sannolikhet skola återkomma och äfven förr eller senare genomdrivas — jag fruktar med ännu högre belopp, än som nu varit i fråga. Det är äfven utsigt till ökade utgifter på andra områden.

Vi säga nog till oss sjelfva, att vi skola vara sparsamma. Men hvar och en af majoriteten — eller åtminstone de flesta — resonnerar nog ofta så: vi skola icke spara på *detta* område, ty det intresserar mig särskildt och här behöfvas ökade anslag; utan vi skola spara på andra områden. Men det är lätt att förstå, att, när de flesta resonnera på *det* sättet, blir följden den, att sparsamheten på det hela taget icke bär så stora frukter. Måhända vill man säga: låtom oss taga bort sockerskatten nu; behöfva vi den sedan, kunna vi pålägga den å nyo eller också sätta någon annan skatt i stället. Jag hyser dock den uppfattningen, att ett förnyadt påläggande af sockerskatten, sedan den en gång blifvit borttagen, näppeligen kan komma att ske. Jag vill icke säga, att det i formelt hänseende, om jag så får säga, möter något hinder, i synnerhet om man öfvergår till en annan form

*Angående
afskaffande
af hvitbets-
sockertill-
verknings-
afgiften
m. m.
(Forts.)*

Angående
afskaffande
af hvilbets-
sockertill-
verknings-
avgiften
m. m.
(Forts.)

af sockerbeskattningen, nemligen produktbeskattning i stället för materialiebeskattning, men det kommer med all sannolikhet att uppresa sig andra hinder deremot. Sockret blir billigare, derigenom att skatten tages bort; det blir det närmaste resultatet. Ett förbilligande af sockret ökar åter konsumtionen; derom kunna vi äfven vara öfverens. Men ökas konsumtionen, så komma också flera sockerfabriker att växa upp och en större areal af mark att apteras till odling af hvitbetor. Om man sedan skulle vilja åter pålägga sockerskatten, är det ju naturligt, att konsumtionen komme att minska, men minskas konsumtionen, så uppstår sedan sannolikt ett öfverskott i produkttionen, hvilket icke så lätt kan disponeras. Följden kunde lätteligen blifva ett sådant förhållande, som nu existerar i afseende å skofabrikerna i vårt land, d. v. s. en krasch. Jag tror därför, att vi icke gerna kunna föreställa oss, att sockerskatten kan å nyo påläggas, sedan den en gång blifvit borttagen. Man vill i stället hänvisa till *andra* skatter. Den förste talaren på stockholmsbänken har talat om den allmänna bevillningen. Jag har för min del mycken smak för detta beskattningssätt. Jag tror, att en högre beskattning bör rätteligen genomföras med den allmänna bevillningen såsom grund. Det finnes flere än jag, som hysa den åsigten, men på samma gång äro mycket tveksamma, huruvida en sådan beskattning verkligen bör komma till stånd med den bevillningsförordning, som vi för närvarande hafva. Man fruktar nemligen helt naturligt för att pålägga en större bevilling, när man ser, att den icke skulle träffa förmögenheten och rikedomerna på ett rättvist och säkert sätt. Man vill gerna först hafva en ny bevillningsförordning.

Det finnes några *indirekta* skattetitlar, som äfven kunde komma i fråga. Man har talat om bränvinstillverkningsavgiftens höjande. Jag tror dock för min del, att detta icke skulle åstadkomma någon synnerligen ökad inkomst för statsverket, om de goda ekonomiska tiderna ginge tillbaka, ty det är sannolikt, att äfven konsumtionen af bränvin då skulle komma att minska.

Vidare har det talats om höjd tobaksskatt. Ja, derigenom kunde man möjligen skaffa staten en något större inkomst, i synnerhet genom beskattning af en del tobak, nemligen cigarrer. Men så snart det blefve fråga om att beskatta den tobak, som konsumeras af gemene man, skulle herrarne få se, att det reste sig ett mycket starkt motstånd mot förhöjningen af denna konsumtionsskatt.

Vidare återstå maltskatten och möjligen äfven några andra skattetitlar. Maltskatten innebär ett fördyradt svagdricka; den innebär äfven en ökning af priset på ölflaskorna. Jag tror, att man säkerligen kommer att göra ganska stora invändningar mot att sätta denna konsumtionsskatt i verket. Säkerligen skulle större delen af denna Andra Kammare, när det kommer till kritan, tveka mycket, huruvida man borde fördyra dessa numera äfven för den lägre befolkningen så vanliga konsumtionsvaror.

Då jag sålunda fruktar, att ifrågavarande 9 à 10 millioner komma att ganska snart behöfvas för statsverket, vågar jag för min del icke rösta för afskaffande af sockerskatten, oaktadt jag gerna skulle vilja det. Jag ber därför att få yrka bifall till utskottets hemställan.

Herr Grefve Hamilton: Så vidt jag kunnat finna, har den föregående talaren endast upprepat, transskriberat och varierat hvad utskottet vida klarare och koncisare anfört till stöd för sin hemställan. Då jag antager, att herrarne läst betänkandet och hört hvad utskottets vice ordförande yttrat, torde detta inlägg i debatten kunna lemnas åt sitt värde.

Den ärade representanten för Landskrona yttrade i sitt synnerligen intressanta anförande åtskilligt om den fara, som hotade särskildt genom produktionsmöjligheterna på Cuba. Jag vet icke, om jag missförstod honom, men i alla händelser tillåter jag mig fästa hans uppmärksamhet uppå, att här *icke* är fråga om att minska tullskyddet; och så länge vi icke göra det, torde vi befinna oss i samma ställning som förut i fråga om den utländska produktionen.

Samme ärade talare sade äfven, att man borde betänka sig noga, innan man borttoge denna skatt, enär, om man borttoge den, det ovilkorligen skulle uppkomma en mängd nya industrier, och man kunde sedan icke åter pålägga skatten, utan att skada dem. Jag undrar, om han verkligen har rätt härutinnan. Kanske att jag äfven i denna del missuppfattat honom, men i sådant fall är det flera än jag som gjort det, ty äfven den siste ärade talaren berörde samma passus. Då saken emellertid kommit på tal, tillåter jag mig fästa uppmärksamheten derå, att, om man borttager en sådan skatt som den ifrågavarande, följden blifver låga pris å varan och betydligt ökad konsumtion. Men erfarenheten har visat att, sedan konsumtionen ökats, man lätt kan pålägga en måttlig beskattning och derigenom erhålla samma, till och med större inkomster än förut. Det ligger således ingen fara uti att borttaga skatten. Detta i förbigående.

Det är ej heller för den orsakens skull jag anhållit om ordet, och jag skulle icke begärt ordet alls, då jag ju står ensam om den mening jag uttalat i utskottet, derest icke utskottets ärade vice ordförande i sitt första anförande på ett vilseledande sätt kritiserat min reservation. Jag är ju på det hela taget ense med honom i denna fråga. I hufvudsak skilja sig icke våra åsigtter i densamma. Jag är särskildt fullkomligt ense med honom *deri*, att det icke är lämpligt att bibehålla skatten därför att man tror, att staten möjligen *framdeles* kan komma i behof af ökade skatter. Enligt min mening finnes det för en sådan eventualitet icke någon lämpligare sparbössa än den enskilde medborgarens ficka. Men, mine herrar, är det verkligen så, att denna skatt måste bibehållas endast för att vi i framtiden möjligen kunna få behof af den, då ställer sig saken ganska enkel. Enligt min mening förhåller det sig beklagligtvis så, att vi *redan nu* äro i behof af den. Bevillningsutskottets ärade vice ordförande har i sin motion gjort en mycket intressant utredning, i hvilken han söker ådagalägga, att, äfven om man icke haft hvitbetssockeraccisen att tillgå, man likväl under de senare åren skulle kunnat uppgöra statsregleringarne, utan att man behöft taga öfverskotten från föregående år i anspråk. Ja, det är nog sant. Men dermed har man icke bevisat något som helst. Det återstår att visa, att äfven de *följande* årens statsregleringar skulle gå ihop, om man icke haft

Angående
afskaffande
af hvitbets-
sockertill-
verknings-
afgiften
m. m.

(Forts.)

*Angående
afskaffande
af hvitbets-
sockertill-
verknings-
afgiften
m. m.
(Forts.)*

denna tillgång och det torde allt falla sig svårare. Icke heller lär man kunna påstå, att dessa utgifter varit tillfälliga. Presidenten Wærn har i sina motioner ådagalagt, att dessa utgifter, som man kunnat täcka, tack vare öfverskotten, icke varit sådana, att man kunnat vara af med dem. Äfven om de varit tillfälliga, ha de varit sådana, som vi säkerligen ogerna underlåtit att göra. Men såsom presidenten Wærn framhåller, har till en stor del den ökning i statsutgifter, som uppstått och betäckts af öfverskotten, bestått i icke tillfälliga, utan i *stadigvarande* utgifter. Under sådana förhållanden får man allt tänka sig för två gånger, innan man tager bort skatten. Och jag får säga, att då har för mig den frågan framställt sig: hvad är det som här är hufvudsaken? Är det att hålla vackra tal för att derigenom framhålla sin skattevänlighet? Eller är det att framställa ett förslag, som har utsigt att gå igenom? För min del må jag säga, att det icke gerna kan vara fråga om något annat än det senare. Jag har derfor ansett, att, om frågan öfver hufvud kan komma på tal, man bör i den skrifvelse, som till Kongl. Maj:t aflätes, anhålla att Kongl. Maj:t täcktes låta utreda, huruvida och under hvilka vilkor hvitbetssockertillverkningsafgiften skulle kunna afskaffas och, *derest sådant för statens finanser finnes erforderligt* — jag ber att särskildt få betona den sista satsen — fullständigt eller delvis ersättas af andra konsumtionsskatter. Dervid har jag för min del — det erkänner jag — i främsta rummet tänkt på maltdrycksbeskattningen, hufvudsakligen därför att jag anser att det skulle vara en stor lycka för landet att få någon plausibel anledning att taga i tu med den frågan, hvarigenom det blefve möjligt att, såsom det heter, frigifva svagdrickat. I förbigående sagdt, tillåter jag mig påpeka, att det antagligen var ett förbiseende af den föregående ärade talarern, när han sade, att maltdrycksskatten skulle komma att fördyra *svagdrickat*. Det gör den ju icke, möjligen träffar den ölet. Vidare har man ju framhållit tobaken såsom ett ypperligt skatteobjekt; och behöfves något mera, är utan tvifvel för närvarande kaffe mera en lyxartikel än socker.

Jag har därför ansett, att, om man verkligen *vill* åstadkomma något i denna fråga, man bör framställa ett yrkande, som vore mera allmänt formuleradt och mera omfattande än utskottets hemställan. Det är detta jag i min reservation sökt göra. Jag skall därför anhålla att få yrka bifall till densamma, ehuru jag förstår, att, då jag inom utskottet stått ensam om den meningen, den icke lär få mycken genklang här i kammaren. Det är mig för öfrigt likgiltigt, ty frågans öde är redan afgjordt. Det lärer nog icke komma i fråga annat, än att kammaren vidhåller sin mening från i fjol och sålunda uttalar sig för det riktiga i den princip, som ligger till grund för de väckta motionerna.

Herr Lundell: Vid de tillfällen, då sockerskatten förut varit på tal, har jag alltid biträdt deras mening, som röstat för densammes borttagande, och jag har fortfarande samma åsigt. Jag är öfvertygad om, att detta skulle gagna sockerodlingen och dermed äfven jordbruket. Det kan ju vara möjligt, att statskassan kan hafva svårt för att afvara en så betydlig skatt, men jag tror i likhet med den före-

gående talaren, att, om så skulle vara förhållandet, man bör kunna ersätta den med andra skatteobjekt.

En ledamot af bevillningsutskottet yttrade, att, om man borttog skatten, skattebeloppet möjligen icke skulle komma att besparas, utan i stället användas antingen till användande af mera eller till inköp af andra förnödenheter. Ja, icke vore det så farligt, det föranledde ju att lefnadssättet blefve förbättradt. Icke skall man väl bibehålla en skatt, därför att, om den borttoges, de, som komme att få fördel deraf, ej sparade beloppet. Huru skulle det då gå med lefnadssättet, om man resonerade som så, att hvad som icke besparades utan åtginge för ens lefnadsbehof, skulle man lemna i skatt? Och om man utbytte sockerskatten mot en ölskatt, skulle derigenom otvifvelaktigt industri med fruktsyltning m. m. komma att befrämjas. En talare på skånebänken yttrade i fjol, att saft och vatten vore en gudadryck i jemförelse med spritdrycker. Jag är af samma mening. Jag tror därför, att man bör söka förekomma den oegentligheten att ha skatt på en sådan dryck som saft och vatten, medan ölet är skattefritt. Den saken kan hafva sitt särskilda intresse, om man ser den från nykterhetens synpunkt. Jag har icke hört, att någon blifvit rusig eller galen af saft och vatten, men väl af öl.

Jag tror för öfrigt, att man för närvarande kan afvara det belopp, som sockerskatten tillför statskassan, och att debet och kredit i alla fall komma att gå ihop. Det kan ju tänkas, att denna skatt endast bidrager till att göra en mängd onödiga utgifter.

En talare ansåg, att borttagandet af den ifrågavarande skatten skulle öka sockerinförseln, när sockerproduktionen i utlandet, i synnerhet på Cuba, i framtiden skulle bli mycket stor och vålla en svår konkurrens. Det är dock icke så alldeles säkert, att denna hans förmodan är riktig, åtminstone hvad Cuba beträffar. Ty vi veta, att sockerproduktionen der hufvudsakligen har skötts med slafvar, som arbetat för nära nog ingenting, och att produktionskostnaderna möjligen kunna i stället der stiga, om slafarbetet upphör.

Jag är visst icke böjd för några språng i det okända, men jag anser, att man utan att behöfva befara detta kan gå med på grefve Hamiltons reservation. Ty i den är det ju endast fråga om en *utredning*, huruvida hvitbetssockertillverkningsafgiften skall kunna afskaffas och, derest sådant för statens finanser finnes erforderligt, ersättas af andra konsumtionsskatter.

Jag yrkar därför bifall till grefve Hamiltons reservation.

Herr Fredholm: Den talare, som näst efter mig hade ordet, upprepade åtskilligt af hvad som förut blifvit anmärkt mot förslaget att borttaga sockerskatten, nemligen behofvet af att öka statsverkets tillgångar, af att vinna öfverskott och att behålla dem för framtiden o. s. v. Mot hela detta resonement vill jag göra två anmärkningar.

För det första vill jag anmärka, att en sådan uppfattning är alldeles fullständigt stridande mot den åsigt, som gjorde sig gällande år 1892, då Riksdagen och regeringen beslöto, att man icke skulle gå till väga på det sättet vid ett framtida täckande af de skatter, som det ökade försvaret toge i anspråk.

Angående
afskaffande
af hvitbets-
sockertill-
verknings-
afgiften
m. m.
(Forts.)

Angående
afskaffande
af hvitbets-
sockertill-
verknings-
afgiften
m. m.
(Forts.)

Den andra anmärkningen är den, att jag ej är öfvertygad om, att ett förfaringsätt, sådant som det bevillningsutskottet vid beräkningen af bevillningarne under de senare åren använt, är med grundlagen öfverensstämmande. Vi veta alla, huru öfverskotten tillkomma. De tillkomma ju på det sätt, att bevillningsutskottet, som enligt grundlagen har till åliggande att förslagsvis beräkna inkomsterna af de särskilda bevillningarne, konsekvent beräknar dem för lågt, och då utskottet, sedan detta är gjordt, skall opåmint föreslå bevillningens ökande — om detta erfordras, eller dess minskande — om sådant kan ega rum, kommer aldrig någon minskning i fråga. Med bevillningen menas här den allmänna bevillningen. Nåväl, om man gjort som grundlagen föreskrifver, d. v. s. förslagsvis beräknat inkomsten af de särskilda bevillningarne i öfverensstämmelse med den erfarenhet, som under föregående år blifvit vunnit, skulle det ej ha blifvit någon plats för den allmänna bevillningen. Derför att man då skulle blifvit tvungen att stryka denna, har man beräknat inkomsterna på de andra bevillningarne så lågt, att det ej låter försvara sig, om man nemligen skall beräkna de framtida inkomsternas storlek på grund af de närvarandes. Detta är de två anmärkningar jag har att göra emot den uppfattning, som den ärade ledamoten i bevillningsutskottet sökte göra gallande.

Representanten för Landskrona hade också åtskilliga invändningar att göra. Han började med att säga, att »lofven är god, men hållen är bättre». Jag förmodar, att han dermed menade, att det ej är så säkert, att vi få billigare socker, derför att vi taga bort accisen. Jo, det få vi, om vi nemligen samtidigt sänka tullen med ett accisen motsvarande belopp. Göra vi icke det, utan göra som herr af Burén vill, då kan motsatsen inträffa. Sänka vi deremot tullen med ett accisen motsvarande belopp, kan man vara öfvertygad om, att utländingen nog drar försorg om, att vi få socker till så billigt pris som tullen medger.

Vidare trodde den ärade representanten ej, att vi i vårt land hade frukt, som skulle kunna lämpa sig till konservering. Om han dermed menade, att vi på världsmarknaden ej skulle kunna uppträda med våra fruktsorter i konkurrens med aprikoser och persikor, så kan detta ju vara möjligt. Den frukt vi hafva, anse vi dock vara god nog för oss om sommaren. Och anse vi oss nöjda med den om sommaren, så bör den kunna duga äfven om vintern. Nog skulle vi i sådant syfte kunna konservera den sjelfva. Och hvad ringaktningen af skogsbären beträffar, så må det vara talarens uppfattning om dem. Utländingarne ha dock en annan åsigt. Det visar exporten af dem: den ökas år från år. Förtjensten skulle dock kunna blifva större, om vi kunde skicka ut dem i förädladt skick.

Samme talare hade äfven en invändning att göra mot skattens borttagande ur statsekonomisk synpunkt. I detta hänseende stödde han sig på bevillningsutskottets auktoritet. Ja, det är ju mycket vackert gjordt af honom! Den auktoriteten skall dock icke — så vidt jag förstår — kunna utöfva någon inverkan på tänkande folk, ty någon bevisning för hvad utskottet påstått har icke lemnats, och hvad utskottet derom sagt har blifvit vederlagdt.

Hvad saccarin beträffar, ha vi en omständighet att taga i betraktande, och det är, att saccarinet ställer till mycket stort — om jag så får säga — ofog för sockerindustrien, derigenom att saccarin i afsevärd mängd införes i landet. Talaren kunde ej angifva storleken af importen. Jag vill derfor hänvisa till agrarföreningens förhandlingar år 1899, der uppgifter i detta afseende finnas att tillgå. Der beräknas, att det saccarin, som införes i landet, undantränger sockret högst betydligt. Jag kan ej påminna mig, huru många tusen tons socker det införda saccarinet beräknas motsvara; jag lade det ej på minnet, då jag ej hade tillfälle att granska beräkningarne. Säkert är i alla fall, att sockerproduktionen lider högst betydligt deraf, att saccarin får tullfritt införas — ja, jag mins ej heller säkert, om saccarin får införas tullfritt — men jag tror det. Kunde man förhindra användningen af saccarin, skulle man få ett ytterligare plus till utvecklingen af den af oss alla så varmt omhuldade sockerindustrien.

Derefter lemnade talaren en utredning om sockerfrågans ställning på världsmarknaden, hvarvid han särskildt uppehöll sig vid förhållandena på Cuba, emedan han ej sett den sidan af saken förut hafva blifvit upptagen till behandling. Med hänsyn dertill ber jag att få hänvisa till protokollet i Första Kammaren af den 18 mars 1899, der herr Philipson uttalar sig just derom. Den sidan af saken anser jag dock ligga fullständigt *utanför* denna fråga, ty de må i utlandet göra, huru de vilja med sitt socker, så behöfva dock vi icke alls bekymra oss derom. Visar det sig nemligen, att för mycket socker inkommer i landet, så höja vi endast tullen, tills vi finna, att det kommer in så mycket socker, som vi anse behöfligt, och detta är alldeles oberoende af huru förhållandena gestalta sig på Cuba, Portorico, Hawaji eller någon annanstans.

En talare på södermanlandsbänken framhöll som en olägenhet af sockeraccisens borttagande, att konsumtionen af socker skulle blifva större. Han stödde sig dervid på ett yttrande af mig, att ju billigare sockret blir, dess mer konsumeras derutaf. Ja, hvad är det för ondt i det? Socker är ju icke skadligt. För öfrigt bör en så varm vän af näringarna vara belåten, om konsumtionen af socker ökas. Derigenom blir det tillfälle att anlägga flera råsockerbruk, hvilket betodlarne intressera sig för. Det blir en ökad inhemsk näringsverksamhet på alla områden, som man bör uppmuntra. Håri ligger således *icke* något motiv att motarbete sockeraccisens afskaffande.

Vidare framkom äfven han, liksom andra förut, med talet om den stora förlusten för staten. Han bad, att man i det hänseendet skulle besinna den förlust, staten skulle göra endast genom sänkandet af tullen på socker. För min del ber jag få säga deremot, att importen af socker verkligen är mycket liten. I min motion står tillika angifvet, att den har visat sig bli allt mindre och mindre. Den är nu reducerad till några hundra tons, hvadan förlusten genom tullens sänkande väl icke kan bli så synnerligen stor. Det är sant, att tullinkomsten för *allt* socker är ganska stor, men det är den, därför att deri ingår en högst betydlig del sirap. Tullen derå lär väl dock

Andra Kammarens Prot. 1900. N:o 31.

*Angående
afskaffande
af hvitbets-
sockertull-
verknings-
afgiften
m. m.
(Forts.)*

*Angående
afskaffande
af hvitbets-
sockertill-
verknings-
avgiften
m. m.
(Forts.)*

bli kvar, ända till dess man lyckats bereda hushållssirap af melassen vid sockerfabrikerna, hvilket ännu icke lyckats.

Vidare sade talaren, att har man en gång tagit bort accisen, kan man icke pålägga den igen. Jo, nog kan man det, men jag hoppas, att så icke skall ske, utan behöfs det ökad skatt, kan man ju taga ut den på den *direkta* beskattningens väg, hvilket talaren icke heller tyckte vara obenägen för.

Jag vill slutligen blott med ett par ord bemöta grefve Hamilton. Med anledning af hvad jag åberopat i min motion derom, att det icke vore nödvändigt att ha denna skatt för att få statsregleringen att gå i hop, sade han: Ja, det gäller för det år, som varit, men hvem kan veta, om *följande* statsregleringar också skola kunna gå i hop? Hvem vet det? Ja, det vet naturligtvis ingen; åtminstone vet icke jag det. Men det drager väl Kongl. Maj:ts regering försorg om, när den framlägger statsverkspropositionen för följande år. Om den icke går i hop, lär regeringen väl föreslå Riksdagen något sätt att täcka bristen.

Jag skall icke upptaga herrarnes tid längre. Jag vill blott tillägga, att när man i denna fråga icke fått några andra motskäl än de, som blifvit här i dag presterade, synes det mig, att det för hvar och en bör vara klart, att frågan är af den beskaffenhet, att den kräfver sin lösning. Om den icke löses denna riksdag, blir det måhända anledning att framkomma med nytt förslag till nästa, då herrarne haft tillfälle att granska de skäl, som i dag framlagts mot förslaget att borttaga sockeraccisen.

Herr Pantzarhielm: Herr talman, mina herrar! Som en generel anmärkning skall jag tillåta mig säga, att det på sista tiden blifvit herr Fredholms vana att med en viss förnäm öfverlägsenhet söka förlöjligen sina motståndare. Jag tror icke, att hvarken den sak, som föreligger, och ej heller herr Fredholms eget välbefinnande har godt af sådant.

Herr Fredholm vände sig först mot mitt påstående, att lofven är god, men hållen bättre, och sade, att jag med lofven väl menade, att man icke skulle ha någon säkerhet för att få billigare socker. Det menade jag icke. Jag menade naturligtvis, att man lofvade oss billigare socker. Men för att detta skall blifva en verklig fördel för oss, måste man ha säkerhet för att man icke pålägger andra konsumtionskatter i stället och derigenom tager igen med ena handen hvad man gifver med den andra.

Vidare yttrade sig herr Fredholm, som vanligt med mycken sakkännedom, men undantagsvis utan att röra sig med några siffror, om *»fruktens»* i vårt land. Jag tillåter mig, då motsatsen icke blifvit bevisad, fortfarande betvifla, att vi i vårt land ha tillgång till en så stor fruktskörd, att den kan mata någon insyltningsfabrik af afsevärd storlek.

Sedan fick jag förebråelser, därför att jag litade på utskottets auktoritet. Men jag ber att få fästa uppmärksamheten uppå, att de anmärkingar, han rigtade mot utskottet, äfven träffade herr Fredholm sjelf. Han är ju utskottets vice ordförande, och han började sitt an-

förande med att göra ganska grava anmärkningar mot utskottets sätt att beräkna statsverkets inkomster.

Slutligen sade herr Fredholm sig icke med visshet veta — och det gläder mig, att det finnes något på detta område, som han icke har reda på — om saccarin vore tullfri. Jag vill då upplysa honom honom om att den är tullfri och införes såsom apoteksvara. Den har förut hit importerats utan att inregistreras. Först i juli 1898 blef det förordnadt, att den vid införsel skulle inregistreras, och jag har här en uppgift öfver denna import för juli—november månader nämnda år. Den visar, att under dessa månader infördes för ungefär 70,000 kronor och deraf öfver Malmö och Landskrona för omkring 40,000 kronor.

Grefve Hamilton sade, att det icke vore fråga om att taga bort tullen på socker. Det må vara. Men man kan tänka sig, att genom ökad tillförsel och konkurrens sockerpriset på världsmarknaden kan gå ned så långt, att med de exportpremier, som finnas i flera andra länder, såsom t. ex. i Tyskland, Frankrike, Österrike-Ungern, det, oaktadt tullen, skulle löna sig att införa socker.

Hvad samme talare trodde mig haiva sagt i fråga om svårigheten att, sedan skatten en gång blifvit borttagen, å nyo pålägga den, skall jag ej yttra mig om, då han var så vänlig och tog tillbaka detsamma. Jag vill blott anmärka, att genom att åter höja tullen en ny rubbning sker i skattesystemet.

Herr Andersson i Vestra Nöbbelöf: Det torde med allt skäl kunna sägas, att den föreliggande frågan i nationalekonomiskt hänseende är af stor vikt för hela vårt land, och för min del har jag den uppfattningen, att de väckta motionerna ha ganska stort fog för sig.

Det kan icke nekas till, att man i fråga om en så vigtig artikel som socker, hvilket — man må säga hvad man vill — likväl i närvarande stund är en nödvändighetsvara för vårt folk, bör söka att skaffa den varan så billigt som möjligt, utan att därför den stora och dyrbara industri förderfvas, som i detta fack uppstått i vårt land. Fördenskull tror jag, att det icke alls vore orimligt, i fall man bifölle de reservationer, som äro vidfogade detta betänkande, så att en fullt opartisk utredning rörande denna fråga komme till stånd. Det kan hända, mina herrar, att det kan komma en dag, då här föreliggande positiva förslag om borttagande af accisen och nedsättande af tullen å socker, den dagen kan komma, då vi kanske minst vänta det, och dessa förslag kunna vara omogna och outredda, men genom en gemensam votering kunna de dock förderfva en hel industri, och det vore enligt min mening synnerligen olyckligt för oss. Med detta har jag motiverat, hvarför jag kan vara med om en *utredning*, men ej om ett förslag, hvilket, såsom det nu föreliggande, kommit fram *utan* någon vidare utredning.

Det nämndes af en föregående talare, att sockret naturligtvis kunde skaffas billigare, om man toge bort accisen och nedsatte tullen till ett motsvarande belopp. Men det kan hända, att man genom att taga bort accisen och nedsätta tullen till ett motsvarande belopp skulle förstöra hela sockerindustrien, och ett sådant förfarande torde

Angående
afskaffande
af kvitbets-
sockertill-
verknings-
afgiften
m. m.
(Forts.)

Angående
afskaffande
af hvitbets-
sockertill-
verknings-
avgiften
m. m.
(Forts.)

icke — som jag nyss sade — vara riktigt. En fullkomligt opartisk och allsidig utredning skulle deremot visa, i hvad mån såväl ett borttagande af accisen och en nedsättning af tullen skulle kunna ske, som ock hvilken annan konsumtionsskatt skulle sättas i stället, ty det kan icke bestridas, att så långt som vi nu kommit på anslagsvägen, behöfvas andra konsumtionsskatter i stället för skatten å socker. Jag skulle visserligen för min del hellre se, att den *direkta* beskattningen mera tillämpades, än hvad nu är förhållandet. Men det bör naturligtvis vara en viss gräns äfven i fråga om den *direkta* beskattningen, så att man ej der vid lag går allt för långt, utan ser till, att det i alla afseenden blir rimligt.

Enligt min mening bör en utredning i detta afseende äfven baseras på en annan omständighet. När denna fråga varit på tal här i Riksdagen, har det ofta yttrats, att om man gör sockret billigare, blir konsumtionen deraf större, därför att vi då skulle kunna använda socker i fråga om marmeladtillverkning, syltning m. m. till export, samt att vi då äfven skulle kunna tillgodogöra oss våra skogsbär o. s. v. Ja, det är nog riktigt, men jag vill erinra herrarne om att vi stå i begrepp att besluta inrättande af frihamn och frilager, och jag hemställer, om herrarne verkligen tro, att, i den händelse vi få frihamn, ett enda skålpund svenskt socker kommer att användas till marmelad eller syltning på den platsen. Jag tror det icke. Frihamnen gör sockret tullfritt, och derfor kan icke vårt dyrare socker användas vid fabriker och andra anläggningar i större skala för export.

Jag har med detta endast velat säga, att jag icke skulle hafva något emot en utredning rörande denna fråga. Jag anser derfor också, att man icke bör göra någon åtskilnad i afseende å de två reservationerna, ty om en skrifvelse kommer till stånd, bör man naturligtvis taga i betraktande det, som förekommer såväl i den ena reservationen som i den andra. Jag har emellertid velat uttala mina farhågor för en sådan åtgärd som att på rak arm antaga ett outredt förslag, som kan framkomma från enskild motionär.

Jag har för närvarande icke något yrkande att göra, ty förslaget är för denna riksdag fallet genom Första Kammarens redan fattade beslut. Jag skulle för min del helst ha velat få till stånd en fullständig utredning i frågan.

Jag har, herr talman, icke något yrkande.

Friherre von Knorring: Jag har begärt ordet endast därför, att herr Fredholm syntes hafva missuppfattat mitt yttrande om ökningen af konsumtionen af socker samt af hvitbetsodlingen. Han trodde, att jag beklagade ett sådant förhållande. och gjorde sig lustig öfver att en protektionist — jag minnes nu icke, hvilket uttryck han använde — beklagade något sådant. Nej, herr Fredholm, det gjorde jag visst icke. Tvärt om, jag är mycket belåten med den utveckling och utsträckning, vår industri tagit eller kan komma att taga. Men saken är den, att när det gäller en fråga, som mycket intresserar herr Fredholm, är han nästan som en ung orre, som spelar.

Herr Fredholm yttrade något om bevillningsförordningen och sade: då ändra vi bara bevillningsförordningen. Ja, det kan man

säga om hvilken ändring som helst; men man får väl tänka på, att det kan gå åt ganska lång tid, innan ändringen blir genomförd; — det berof sannerligen hvarken af herr Fredholm eller mig att ändra bevillningsförordningen, utan det är många samverkande krafter, som skola utföra sådant. Det går icke så lätt för sig som herr Fredholm tror.

Jag vidhåller mitt yrkande.

Herr Olsson i Sörnäs: Som herrarne nogsam torde erinra sig, blef ifrågavarande skrifvelseförslag redan i fjor af denna kammare antaget. Det är ju nu icke fråga om att direkt taga ur statskassan dessa mycket omordade tio millioner kronor, utan frågan gäller ju blott att få en opartisk utredning genom att hänskjuta frågan till Kongl. Maj:t.

Då jag redan i fjor var af den åsigt, att en dylik utredning borde verkställas, vill jag nu endast förklara, att jag fortfarande är af samma åsigt; och ber jag därför, herr vice talman, att få yrka bifall till den af herr Fredholm med flere afgifna reservation.

Härmed förklarades öfverläggningen afslutad. Derunder hade yrkats 1:o) bifall till utskottets hemställan, 2:o) afslag å utskottets hemställan och bifall i stället till den af herr Fredholm afgifna reservation, 3:o) afslag å utskottets hemställan och bifall i stället till den af grefve Hamilton afgifna reservation. Herr vice talmannen, som nu gaf propositioner å dessa yrkanden, fann förstnämnda yrkande vara med öfvervägande ja besvaradt. Som votering likväl begärdes, blef nu, sedan till kontraposition antagits bifall till herr Fredholms reservation, uppsatt, justerad och anslagen en så lydande voteringsproposition:

Den, som bifaller hvad bevillningsutskottet hemställt i förevarande utlåtande n:o 27, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har kammaren bifallit den af herr Fredholm afgifna, utskottets betänkande vidfogade reservation.

Voteringen utföll med 78 ja mot 106 nej; och hade alltså kammaren fattat beslut i öfverensstämmelse med nej-propositionens innehåll.

§ 6.

Bevillningsutskottets härefter föredragna betänkande n:o 28, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition med förslag till förordning

*Angående
afskaffande
af hvitbets-
sockertill-
verknings-
afgiften
m. m.
(Forts.)*

angående vissa bestämmelser rörande sjöfarten och gränstrafiken mellan Sverige och Norge, blef af kammaren godkänt.

§ 7.

Härefter företogs till afgörande lagutskottets memorial n:o 29, med föranledande af kamrarnes skiljaktiga beslut beträffande lagutskottets utlåtande n:o 15 i anledning af väckta motioner om mera betryggande föreskrifter rörande förvaltningen af omyndiges egendom.

I berörda memorial hemställde utskottet,

att kamrarne, hvardera med frånträdande af sitt i ämnet förut fattade beslut, ville besluta att i skrifvelse till Kongl. Maj:t anhålla, att Kongl. Maj:t täcktes taga under öfvervägande, huruvida icke rörande förmyndares förvaltning af omyndiges tillgångar i kontanta medel och värdehandlingar större säkerhet mot förluster skulle kunna vinnas *dels* genom meddelande af mera betryggande föreskrifter i afseende å kontrollen öfver dylik förvaltning, *dels ock* genom bestämmelser rörande inrättning, i hvars vård omyndiges kontanta medel och värdehandlingar kunde öfverlemnas vare sig på grund af förmyndares egen önskan eller vederbörande myndighets derom meddelade föreskrift.

Sedan denna utskottets hemställan blifvit uppläst, anförde

Herr Husberg: Herr vice talman! Det sammanjemkningsförslag, som här af lagutskottet framlagts, innebär ganska litet och enligt min tanke alldeles för litet. Den tanke, som varit bestämmande för de motioner, som väckts i detta ämne, och säkerligen äfven för denna kamrarnes beslut, har varit den, att man skulle etablera någon ordning, enligt hvilken omyndiges tillgångar i kontanta medel och värdehandlingar skulle komma under offentlig vård till skydd för dessa samma tillgångar. Denna tanke har emellertid icke i sammanjemkningsförslaget vunnit uttryck i vidare mån, än att ett dylikt öfverlemnande i offentlig vård skulle kunna ega rum, derest antingen förmyndaren sjelf är villig att öfverlemnas dessa tillgångar eller ock domstol derom förordnar. Detta är påtagligen något helt annat än hvad som hufvudsakligen åsyftades. Det omfattar egentligen ingenting alls af Andra Kamrarnes tidigare beslut, ty detta gick tydligen ut derpå, att en anordning skulle träffas, hvarigenom, så att säga, preventiv säkerhet vunnas för omyndiges medel. Man afsåg således icke ett ingripande blott i de särskilda fall, der förmyndarens vederhäftighet vore misstänkt, utan man önskade *allmänna* regler, hvarigenom omyndiges egendom i allmänhet skyddades, utan hänsyn till vissa särskilda fall.

Då emellertid Första Kamraren redan tidigare i dag afslagit detta sammanjemkningsförslag, kan ju i denna sak icke komma till stånd något Riksdagens beslut. Jag skall därför ej vidare upptaga tiden med att närmare utveckla min ståndpunkt, utan inskränker mig till att yrka afslag å det framlagda sammanjemkningsförslaget.

Herr Zetterstrand: Som herrarne lätt torde inse, har detta sammanjemkningsförslag tillkommit hufvudsakligen af opportunitets-skäl. Detta förslag tillfredsstälde naturligtvis hvarken den mening, som gjorts gällande af Första Kammaren, eller Andra Kammarens mening; men utskottet hyste den åsigten, att man genom framläggande af ett moderat sammanjemkningsförslag möjligen skulle kunna vinna enighet mellan kamrarna och dock komma till något positivt resultat. Nu har emellertid Första Kammaren icke anslutit sig till förslaget, utan med öfvervägande majoritet afslagit detsamma. Vid sådant förhållande finnes naturligen icke för denna kammare den ringaste anledning att hålla på förslaget, utan ber jag att få hemställa, att detta förslag må af kammaren afslås.

Sedan öfverläggningen härmed förklarats afslutad, blef, efter af herr vice talmannen i ämnet framställda propositioner, utskottets hemställan af kammaren afslagen.

§ 8.

Andra Kammarens fjerde tillfälliga utskotts härefter föredragna utlåtande (n:o 9) i anledning af väckt motion om skrifvelse till Kongl. Maj:t angående upphörande af stadgad straffpåföljd för viss forseelse vid försäljning af almanackor, blef af kammaren godkändt.

§ 9.

Efter föredragning vidare af Andra Kammarens andra tillfälliga utskotts utlåtande (n:o 10) med anledning af väckt motion om skrifvelse till Kongl. Maj:t i fråga om förändradt och förbättradt pensionerings-sätt af sjöfolk,

*Angående
förändradt
pensioner-
ings-sätt af
sjöfolk.*

begärdes ordet af:

Herr Smith, som yttrade: Herr vice talman! Då jag sjelf tänkt väcka en motion i föreliggande fråga, men under den förberedande utredningen härför och under insamlandet från utlandet af jemförande material blifvit förekommen af en ärad kamrat å göteborgsbanken, och då jag vidare icke ens blifvit i tillfälle att med mitt namn, i likhet med 13 Andra Kammarens ledamöter, instämma i hans motion, vill jag åtminstone icke låta detta tillfälle gå mig ur händerna att uttala mina stora sympatier för såväl motionen som utskottets förslag.

Handelsflottans pensionsanstalt bildades år 1864, och dess reglemente är, om jag minnes rätt, af den 29 januari samma år. Denna anstalt skulle utgöra en ersättning för den så kallade »föringen», hvarmed förstods den hvarje svensk sjöman i utrikes fart tillkommande rättigheten att hemföra en viss qvantitet handelsvaror för att genom försäljning deraf här i riket förbättra sina inkomster. Föringen utbyttes sedermera mot ett kontant belopp, som tillföll det i utrikes fart använda sjöfolk, och än senare mot denna pensionskassa. Vi

[Angående
förändradt
pensioner-
nings sätt af
sjöfolk.
(Forts.)

skola noga fasthålla det förhållandet, att det var *allt* sjöfolk, som användes i *utrikes fart*, som hade rätt till *»föring»*, och att således alla dessa sjömän bort hafva rättighet att bli pensionerade, så snart de för pensionens erhållande bestämda villkor af dem blifvit uppfylla, d. v. s. att hafva uppnått 55 lefnadsår och 25 tjänstår, hvaraf största delen i utrikes fart å svenskt fartyg, samt jemväl att under någon tid hafva varit inskrifven å sjömanshus. Jag vill framhålla detta särskildt derför, att det förefaller mig, som om såväl i motionen som i utskottets omdöme om densamma man icke nog betonat den orättvisa, sjömännen lidit genom statens negligence här vid lag. Nu står det emellertid så till, att utaf det sjöfolk, som skulle haft rättighet att uppbära pension, finnas helt säkert vid detta tillfälle 560 personer eller derutöver, och beloppet af de årliga pensioner, som de bort uppbära ifrån handelsflottans pensionsanstalt, men icke fått uppbära af densamma, utgör nära 68,000 kronor, för år räknadt.

Det har vid flera tillfällen i denna kammare yttrats, att det är Riksdagens skyldighet att göra hvad som är rätt och billigt. Jag skulle vid detta tillfälle vilja något ändra betydelsen af ett af de ord, som i detta uttryck förekomma, och dervid omskrifva påståendet så, att det är Riksdagens skyldighet att göra rätt, äfven om det *icke* är billigt, utan till och med ganska dyrt. Det hade derför varit naturligtast att föreslå Riksdagen att årligen bevilja det felande beloppet till handelsflottans pensionsanstalt, ända tills densamma blifvit så fonderad eller i öfrigt försatt i sådant skick, att den kunde fullgöra sina skyldigheter mot sjöfolket. Men då någon utsigt att vinna bifall till ett dylikt förslag väl icke läser förefinnas, får man naturligtvis förena sig med dem, som uttalat som ett önskemål, att en revision af handelsflottans pensionsanstalts reglemente så fort som möjligt måtte försiggå, på det att nämnda anstalt måtte kunna fungera på sätt som afsedt varit. En sådan revision af kassans reglemente bör vara ganska lätt att åstadkomma, då för den derför nödiga utredningen ett rikhaltigt material står oss till buds genom tillförene väckta motioner och utlåtanden från flera håll. Det är för öfrigt naturligt, att, när man skall skapa ett nytt reglemente, man då också samtidigt bör tänka icke allenast på dem, som användas i utrikes sjöfart, utan jemväl på dem, som äro anställda i *inrikes* sjöfart och icke allenast på sjömännen, utan äfven på deras enkor och barn.

Jag har föreställt mig, att det icke skulle vara omöjligt att åstadkomma en tidsenlig förändring i det sätt, hvarpå handelssjöfolket pensioneras, och jag har tillika föreställt mig, att detta skulle kunna låta sig göra utan alltför stora uppoffringar från statens sida.

Det finnes nemligen nu också en annan inrättning, som har till uppgift pensionerandet af vårt sjöfolk, och det är sjömanshusen. Men dessa sjömanshus ha ganska stora fonder; flera af dem mycket större fonder, än som behöfvas för de små pensioner, de släppa ut. Dessa pensioner utgå nemligen, som vi veta, godtyckligt och under form af fattighjelp, hvilket är nedsättande för dessa institutioner och förödmjukande för sjöfolket.

Om man sloge tillsammans den stora fond, uppgående till mellan 8 och 900,000 kronor, som handelsflottans pensionsanstalt redan eger,

med de stora fonder, som finnas hos sjömanshusen, och om man vidare upptog årsafgifter af sjöfolket och tonafgifter af rederierna, såsom för närvarande sker, tror jag, att statsverket skulle behöfva släppa till ganska litet för att få vårt sjöfolk ordentligt pensionerad. Naturligtvis går det icke an att lemna sådana pensioner, som nu utgå med 60 kronor i lägsta och 160 kronor i högsta pensionsklassen, ty detta är ju ett ytterst otidsenligt pensioneringssätt. För min del får jag säga, att de fordringar i detta afseende, som af sjöfolket sjelft framställes på sjöfartsmötet i Nässjö, och hvilka först karakteriserades såsom mycket öfverdrifna, verkligen närma sig till hvad som kan anses vara riktigt. När jag säger detta, så utgår jag dervid från en jemförelse emellan de bestämmelser, som gälla för handels-sjöfolks pensionering, och dem, som finnas beträffande pensioneringen af lotsverkets folk.

*Angående
förändradt
pensione-
ringssätt af
sjöfolk.
(Forts.)*

Man kan nemligen säga, att inom lotsverket finnas alla de olika grader, som inom handelsflottan äro representerade.

På de platser, som ha stora lotslotter, der förtjensten är 4,000 kronor och deröfver, äro i allmänhet som lotsar anställda första klassens skeppare, hvilka tagit den examen, som erfordras för att få föra fartyg hvar som helst. Det finnes äfven lotsar, som tagit styrmansexamen, och deras numerär är ganska betydlig här i Sverige. Slutligen finnes det också lotsar, som icke tagit någon examen alls; de äro stationerade på de minsta lotsplatserna, der förtjensten endast uppgår till några hundra kronor.

Jag vill då nämna, att en lotslärling, som uppnått 55 års ålder och tjenat i 30 år — ungefär samma vilkor, som i detta hänseende äro bestämda i handelsflottans pensionsanstalt — har rättighet att få 200 kronor i pension, om han vid denna ålder vill afgå.

I nästa grad vid lotsverket, den som representeras af de vanliga lotsarne, erhåller man vid uppnådda 55 år och med 30 tjenstår en pension af 350 kronor, i fall vederbörande då vill afgå ur tjensten.

Slutligen komma vi till mästerlotsarne, hvilka, efter att hafva uppnått samma lefnads- och tjenstår, ha rättighet till 450 kronor i pension.

Detta är således just hvad sjöfolket på Nässjö-mötet sjelft begärde för de olika graderna, eller resp. 2, 3, å 400 kronor.

Men nu kommer härtill, mina herrar, att lotsarne icke hafva skyldighet att afgå vid nämnda ålder. De kunna tjena längre, ända tills de uppnått 60 års ålder, och af denna rättighet begagna de sig ofta, ty de äro ett friskt och starkt slägte.

Om en lotslärling då afgår vid sistnämnda ålder, efter att hafva varit i tienst i 40 år, erhåller han 300 kronor i pension, en lots, som afgår vid 60 års ålder och med 40 års tienstgöring, erhåller 500 kronor i pension och en mästerlots under nämnda förutsättning 600 kronor. Men blir en mästerlots skadad i tienst, får han 720 kronor i pension.

Med stöd af de erfarenheter, man kan hemta af lotsverkets sätt att pensionera sitt folk, förefaller det mig således icke vara orimligt begärdt eller för högt tilltaget hvad sjöfolket på mötet i Nässjö fordrade med hänsyn till den stränga tienstgöring, denna samhällsklass

Angående
förändradt
pensionerings
sätt af
sjöfolk.
(Forts.)

har. De der uttalade önskemålen äro väl förtjenta af att tagas i betraktande af den komité, som möjligen kan få sig anförtroddt att utarbete ett nytt reglemente.

Mina herrar, jag har genom min tienstgöring och genom mina resor i hafsbandet och omkring de yttre skären blifvit i tillfälle att blicka in i de ytterst tarfliga hem, hvarifrån de förnämsta af vårt sjöfolk rekryteras, och jag bedyrar vid Gud, att hjälp och snar hjälp är behöflig.

Herr talman, jag ber att få yrka bifall till hvad utskottet hemställt.

Herr Centerwall: Herr talman, mina herrar! Då den siste ärade talaren icke gjort något annat yrkande än utskottet, kunde det egentligen vara onödigt att här på något sätt bemöta honom.

Jag anser mig dock böra fästa uppmärksamheten på ett par saker, som han yttrade.

Han önskade, att statens försumlighet, som han uttryckte sig, att sörja för sjömännen på deras ålderdom samt för deras enkor och barn hade bort vara skarpare betonad i utskottets betänkande. Om man läser igenom detta betänkande och med ledning af der lemnade upplysningar, för hvilka utskottet till en del har att tacka samme talare, anställer en jämförelse mellan hvad Sverige har gjort i detta hänseende och hvad åtskilliga andra stater gjort, så tror jag man skall finna, att svenska staten gjort ytterst litet, ja, så godt som ingenting.

När vidare den siste talaren förmenade, att, som han uttryckte sig, det varit naturligt att föreslå Riksdagen att bevilja ett årligt belopp för pensionering af sjömännen, behöfver jag ej påpeka, huru stora svårigheter skulle mött en sådan hemställan i sakens nuvarande outredda skick.

Den ärade talaren yttrade också något om sjömanshusen och deras ynkliga — jag vågar uttrycket — *deras ynkliga* sätt att understödja sjömännen, så mycket ynkligare, då man tager del af deras inkomster, utgifter, expenser och afbrännningar.

Mina herrar, jag har här till mitt förfogande en tabell, som upprättats af det embetsverk, som har att göra med dessa saker. Af densamma framgår, att 1897 — det sista år, för hvilket sådana uppgifter föreligga — uppgingo deras inkomster i rundt tal till 257,133 kronor, under det att deras administration kostade 127,421 kronor, således nära hälften. Samtidigt åtnjöto de ett statsunderstöd af 30,000 kronor. Detta visar, att de inrättningar, som kallas sjömanshus, icke skötas såsom sig borde. Det finnes t. ex. ett sjömanshus i en af Sveriges större städer, der ombudsmannen eller hvad han kallas har nära 9,138 kronor i lön och sportler. Huru mycket han än har att göra, förefaller det mig dock, som om dessa 9 tusen kronor vore betydligt mer, än hvad en dylik befattning borde betinga.

Häri ligger onekligen en fingervisning om hvad man i ett afseende kan göra.

Jag föreställer mig, att en del af sjömanshusens fonder äro doneerade och följaktligen icke kunna indragas till statsverket. Men med

en stor del är nog detta icke fallet, hvadan de kunna öfvertagas af staten utan att man därför kan tala om någon statssocialism.

Något liknande har kommerskollegium också föreslagit i en skrivelse i ämnet, af hvilken utskottet citerat klämman, nemligen att man skulle söka jemna ut förhållandena mellan sjömanshusen, derigenom att de, som hade ett visst öfverskott, delade med sig åt andra, hvilka deraf vore i behof. Gjorde man så och sedermera använde de stora fonder, som för ändamålet stå till buds, af hvilka den fond, handelsflottans pensionsanstalt disponerar öfver, vid 1899 års slut uppgick till 845,033 kronor 34 öre, skulle man utan tvifvel kunna åstadkomma ett pensioneringsväsende, någorlunda jemförligt med det, som för närvarande kommer örlogsflottans folk till del.

Detta skulle vara så mycket mera rättvist, som dessa sjömän, som segla på handelsflottans fartyg, ju äro örlogsflottans reserv. Ty i samma ögonblick ett krig utbryter och mobilisering påbjudes, äro de skyldiga att inträda såsom matrosar o. s. v. på vår örlogsflotta. Redan af detta skäl, och förnämligast på grund af de mödor och faror, som äro förenade med deras yrke, förefaller det mig ej vara annat än rätt och billigt, att man visade sig långt mera tillmötesgående mot sjöfolkets önsknningar i förevarande afseende.

Jag hade kanske ej något direkt skäl att så starkt framhålla detta, då ju ingen här gjort något yrkande i motsatt riktning. Men jag har ansett nyttigt, äfven i denna sena aftontimme, att i debatten säges rent och klart ifrån, att Sverige i jemförelse med andra sjöfartsidkande nationer icke på något sätt fullgjort sin skyldighet mot dessa »hafvets arbetare», dessa landets söner, som gjort och göra det så ofantligt stora tjänster. Följden blir också, såsom herrarne se af utskottets betänkande, att de taga tjänst under norsk eller utländsk flagga. Och hvartill detta kan leda, behöfver jag icke vidare betona.

Herr talman! Jag har naturligtvis intet annat yrkande att göra än om bifall till utskottets hemställan.

Herr Wallenberg: Herr talman! Jag är den föregående talaren mycket tacksam i synnerhet för hvad han sist yttrade, därför att när det kom från hans mun, gjorde det naturligtvis en långt större verkan, än fallet skulle hafva varit, om jag såsom näringsidkare skulle hafva uttalat något dylikt.

Men jag är äfven tacksam för den utredning och det intresse, som utskottet egnat åt denna för sjöfarten så ytterligt viktiga fråga.

Den har, såsom antydtt blifvit, i någon mån försumrats under de sista två decennierna. Detta torde vara till en viss grad beroende på det i allmänhet minskade intresse för sjöfarten, som i Sverige gjort sig gällande allt sedan 1860-talet eller — jag må säga — från det nya representationsskickets införande. I sammanhang med borgarståndets upphörande försvunno också från Riksdagen de kategorier af medborgare, som tagit handelsflottans intressen i försvar. Borgarståndet, som hufvudsakligen bestod af köpmän från städerna — och enkanne-ligen kuststäderna — var det, som då förde sjöfartens talan. Men i

*Angående
förändradt
pensione-
ringssätt af
sjöfolk.
(Forts.)*

Angående
förändradt
pensionerings-
sätt af
sjöfolk.
(Forts.)

samband med representationsskicket's förändring försvann borgarståndet och dermed äfven sjöfartsnäringsens förespråkare ur Riksdagen. Då nu emellertid inmönstrats så mycket sjöfolk här i Andra Kammaren, hoppas jag, att herrarne skola tillgifva oss, om vi i någon mån komma att sträfva för en förbättring af vår näring.

Hvad nu särskildt beträffar frågan om pensionering af sjöfolk, hyser man, så vidt jag kunnat finna, stora sympatier för densamma på de olika håll inom denna kammare, dit jag vändt mig.

Men jag tillåter mig att framhålla äfven en annan synpunkt, utom dem, som redan här blifvit betonade, nemligen att om man nu började taga i tu med en undersökning angående sättet för pensionering af sjöfolk, skulle det material, som genom en dylik undersökning samlades, blifva ett lämpligt underlag äfven för de undersökningar och utredningar, som röra olycksfallsförsäkring i allmänhet och folkpensionering.

Den omständigheten, att sjöfolket redan har sin organisation i sjömanshusen, der hvarje sjöman måste vara inskrifven och bokförd, äfvensom den omständigheten, att sjöfolket redan har kapital samladt i handelsflottans pensionsanstalt och i sjömanshusens fonder, allt detta gör det mycket lättare att genomföra en pensionering af sjöfolk eller den kategori af medborgare, som tillhör sjöfarten, än af någon annan klass af yrkesarbetare. Det är därför jag tror, att denna synpunkt äfven bör tagas i betraktande.

Det är af dessa skäl, herr talman, jag ansluter mig till dem, som yrkat bifall till hvad utskottet hemställt.

Herr K. G. Karlsson i Göteborg: Jag tillåter mig att såsom motionär yttra några ord.

Jag skulle icke ha gjort detta, då utskottet på ett mycket välvilligt sätt behandlat min motion och hemställt om bifall till densamma. Men det var ett uttalande af den ärade talare, som först hade ordet i denna fråga, som jag anser mig icke böra lemna alldeles obeaktadt.

Han yttrade nemligen, att han funnit det naturligt, om utskottet föreslagit, att Riksdagen skulle lemna ett anslag för att sätta handelsflottans pensionsanstalt i stånd att fullgöra sina skyldigheter. Jag ber endast att få framhålla, att motionens syfte är vida mer omfattande. Talaren erkände sjelf, att de pensioner, som nu utgå från handelsflottans pensionsanstalt, äro alldeles för lågt tilltagna. Det har äfven varit min åsigt. Och därför har jag icke kunnat inskränka mig till ett sådant yrkande. Utskottet synes mig ha delat samma uppfattning, en uppfattning, för hvilken jag är utskottet synnerligen tacksam.

Herr talman! Jag har gifvetvis intet annat yrkande att göra än om bifall till utskottets hemställan.

Vidare anfördes ej. Hvad utskottet hemställt bifölls; och skulle, jemlikt 63 § 3 mom. riksdagsordningen, detta beslut meddelas Första Kammaren.

§ 10.

Slutligen föredrogs Andra Kammarens andra tillfälliga utskotts utlåtande (n:o 11) angående väckt motion om nedsättning i jernvägsfrakten för brännorf m. m.

Dervid anförde

Herr Antonsson: Då det gäller att göra en framställning till Kongl. Maj:t i förevarande ämne, är det skäl att motivera förslaget så noggrant och fullständigt som möjligt. Det ha motionären och utskottet också gjort, i hvad det afser brännorf, torfbriketter, torfkol och torfkolsbriketter. Men deremot äro inga skäl angifna för fraktnedsättning i fråga om torfströ och torfmull. Motionären har i sin motion endast på några få rader antydt, att det vore riktigt att nedsätta frakten äfven å torfströ och torfmull, därför att ofvanpå brännorfsmossan ligger ett större eller mindre lager hvitmossa; och utskottet har ingenting sagt om saken.

Emellertid är det så, att hvitmossan — eller torfströ och torfmull, som den förädlad kallas — är en artikel, som numera användes i ganska stor utsträckning i vårt land. Jernkontorets torfingeniör herr Palmberg påstår, att tillverkningen af torfströ och torfmull för närvarande torde uppgå till omkring 2 å 300,000 tons årligen, som väl hufvudsakligen användas inom landet. Detta fabrikat har i synnerhet fått användning i våra städer, efter hand som dessa utvecklats i folk mängd och det blifvit nödvändigt att på ett fullt hygieniskt sätt ordna renhållningsväsendet. Så användas häraf stora kvantiteter i synnerhet här i Stockholm, i den stad, jag representerar, Malmö, i Lund och Kristianstad; Helsingborg har beslutit att äfven införa torfmullssystemet, och antagligen flera andra städer i vårt land.

Det är naturligtvis af vigt för dessa städer att få torfmull så billigt som möjligt. Varan är i och för sig mycket billig, och därför verkar den frakt, som nu utgår, synnerligen tryckande.

Att frakten å torfmull nedsättes, inverkar äfven förmånligt på jordbruket, då, såsom vi alla veta, genom torfmullens användning i förevarande fall framställes ett särdeles värdefullt och lätt trafikabelt gödningsämne, som går i handeln under namn af torfmullspudrett. Det är gifvet, att en nedsättning i frakt på torfmull skall komma att förmånligt återverka äfven på denna varas marknadspris.

Jag har, herr talman, intet annat yrkande än om bifall till utskottets förslag.

Vidare yttrades ej. Hvad utskottet hemställt bifölls; och skulle detta beslut, jemlikt § 3 mom. riksdagsordningen, delgifvas Första Kammaren.

§ 11.

Justerades protokollsutdrag.

§ 12.

Ledighet från riksdagsgörömlen beviljades:

herr	<i>J. Sjöberg</i>	under 14 dagar fr. o. m. den	3 nästk. april
»	<i>C. A. Carlsson</i>	» 14 » » » » »	30 innev. mån.
	i Carlsro		
»	<i>O. W. Redelius</i>	» 14 » » » » »	3 nästk. april
»	<i>O. A. Ericsson</i>	» 10 » » » » »	29 innev. mån.
	i Ofvanmyra		
»	<i>L. L. Lorichs</i>	» 4 » » » » »	29 » »
och	<i>A. Hansson</i>	» 2 » » » » »	30 » »
	i Solberga		

§ 13.

Till bordläggning anmäldes följande inkomna ärenden:

statsutskottets memorial och utlåtande:

- n:o 45, med anledning af kamrarnes skiljaktiga beslut i vissa frågor rörande anslagen under riksstatens fjerde hufvudtitel; och
 n:o 46, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition angående fortsatta åtgärder till förekommande af skogshärjning af insekten nunnan;
 samt

lagutskottets utlåtanden:

- n:o 30, i anledning af väckta motioner angående ändring i vissa delar af förordningen om kommunalstyrelse på landet;
 n:o 31, i anledning af väckt motion om ändring af 11 § i lagen angående sparbanker; och
 n:o 32, i anledning af väckt motion om införande af statskontroll öfver de till fideikommisssegendomar hörande skogar.

Härefter åtskildes kammarens ledamöter kl. 11,2 e. m.

In fidem

E. Nathorst Böös.

Fredagen den 30 mars.

Kl. $\frac{1}{2}$, 3 e. m.

§ 1.

Justerades protokollet för den 23 innevarande månad.

§ 2.

Föredrogos de å kammarens bord hvilande motioner, och hänvisades dervid herrar *J. Sjöbergs* och *W. Bengtssons* i Häradsköp motion, n:o 170, till kammarens tillfälliga utskott n:o 2, samt herrar *A. Hedins* och *David Bergströms* motion, n:o 171, till lagutskottet.

§ 3.

Föredrogos, men blefvo åter bordlagda statsutskottets memorial och utlåtande n:is 45 och 46 samt lagutskottets utlåtanden n:is 30, 31 och 32.

§ 4.

Anmälades och godkändes sammansatta banko- och lagutskottets förslag till Riksdagens skrifvelse, n:o 26, till Konungen, i anledning af väckta motioner om ändrade lagbestämmelser i fråga om riksbankens sedelutgifningsrätt.

§ 5.

Herr *C. Wallis*, som antecknat sig för motions afgifvande, aflemnade nu en motion i anledning af Kongl. Maj:ts proposition med förslag till förordning angående minderårigas och kvinnors användande till arbete i industrielt yrke.

Denna motion, som erhöll ordningsnummern 172, blef på begäran bordlagd.

§ 6.

Justerades protokollsutdrag.

§ 7.

Ledighet från riksdagsgöromålen beviljades:

	herr <i>A. Petersson</i>		under 6 dagar fr. o. m. den 31 innev. mars
	i Påboda		
	» <i>B. A. R. Peterson</i>	» 4	» » » » » 2 nästk. april
	i Skurö		
och	» <i>L. P. Mallmin</i>	» 8	» » » » » 30 innev. mars.

§ 8.

Till bordläggning anmäldes följande till kammaren inkomna ärenden:

statsutskottets utlåtanden:

n:o 6, angående regleringen af utgifterna under riksstatens femte hufvudtitel, innefattande anslagen till sjöförsvaret; och

n:o 47, angående föreslagna statsbidrag till vägars anläggning och förbättring, bro- och hamnbyggnader, vattenkommunikationer och torrläggning af vattensjuka marker samt angående vilkoren för sådana statsbidrags åtnjutande m. m.; samt

sammansatta bevillnings- och lagutskottets utlåtande n:o 1, i anledning af dels Kongl. Maj:ts proposition om ändrad lydelse af § 38 i kongl. förordningen angående vilkoren för försäljning af bränvin och andra brända eller destillerade spirituösa drycker den 24 maj 1895, dels ock väckt motion, åsyftande ändring af samma lagrum.

Härefter åtskildes kammarens ledamöter kl. 2,42 e. m.

In fidem
E. Nathorst Böös.